

**СУМСЬКА ОБЛАСНА РАДА
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
СУМСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
СУМСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ**

Управління освіти

Шосткинської міської ради Сумської області

Шосткинський міський методичний кабінет

**«Пісочна фантазія» –
арт-терапевтична технологія сенсорного
та всебічного розвитку дошкільників»**

**З досвіду роботи вихователя комунальної
організації (установи, закладу)
Шосткинський дошкільний навчальний
заклад (ясла –садок)№5 «Теремок»
Шосткинської міської ради Сумської
області
Олійник Катерина Іванівна**

**м. Шостка
2018 рік**

Матеріали схвалено методичною радою міського методичного кабінету управління освіти Шосткинської міської ради (Протокол № 2 від 26.04.2018р.)

Узагальнено досвід: Мозговою Т.І., завідувачем міської ПМПК Шосткинської міської ради Сумської області

Рецензенти: Е.Ф. Ларюк, методистом методичного кабінету управління освіти Шосткинської міської ради

О.М.Бурнатна , завідувача Шосткинського дошкільного навчального закладу (ясла – садок)№5 «Теремок» управління освіти Шосткинської міської ради

Впровадження малювання піском та ігор з піском як арт - терапевтичної технології сенсорного та всебічного розвитку дошкільників в освітньою виховну систему дошкільного закладу : Матеріал з досвіду роботи Олійник К. І. вихователя комунальної організації (установи, закладу) Шосткинського дошкільного навчального закладу (ясла – садка) №5 «Теремок» Шосткинської міської ради Сумської області. - Шостка: Міський методичний кабінет управління освіти, 2018. - 90с.

У досвіді роботи Олійник К.І. розкрити питання організації роботи з піском, в основі якої лежить активна дослідницька, творча діяльність дитини. Малювання піском дають дитині змогу відчувати себе впевненою і вмілою: вона створює нове, не боїться ламати старе і щось змінювати. Малювання піском сприяє гармонійному розвитку дитини та формування таких базових якостей особистості, як самостійність та креативність. Матеріали досвіду стануть у нагоді педагогічним працівникам для роботи з дітьми з вадами мови в умовах спеціальних груп та організації навчання за інклюзивною формою.

Міністерство освіти і науки України
ШОСТКИНСЬКА МІСЬКА РАДА
УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ
МЕТОДИЧНИЙ КАБІНЕТ

вул. Леніна, 9, м. Шостка Сумської області, 41100, тел.(05449)4-62-73, E-mai: shostka_metodkabinet@i.ua
26.04.2018 № 9

Витяг з протоколу 2

засідання науково-методичної ради міського методичного кабінету
управління освіти Шосткинської міської ради
від 26.04.2018 року

Усього членів ради - 23

Присутні - 19

СЛУХАЛИ: Мозгову Т.І., завідувача міської ПМПК, яка представила узагальнений передовий педагогічний досвід вихователя комунальної організації (установи, закладу) Шосткинського дошкільного навчального закладу (ясла – садка) №5 «Теремок» Шосткинської міської ради Сумської області Олійник Катерини Іванівни з теми «Пісочна фантазія» – арт-терапевтична технологія сенсорного та всебічного розвитку дошкільників»

УХВАЛИЛИ:

Схвалити передовий педагогічний досвід вихователя комунальної організації (установи, закладу) Шосткинського дошкільного навчального закладу (ясла – садка) №5 «Теремок» Шосткинської міської ради Сумської області Олійник Катерини Іванівни з теми «Пісочна фантазія» – арт-терапевтична технологія сенсорного та всебічного розвитку дошкільників» та рекомендувати його для занесення до міської картотеки передового педагогічного досвіду.

Голова ради, завідувача методичним кабінетом

Е.Ф.Ларюк

Секретар

Н.М. Гаєва

Міністерство освіти і науки України

Шосткинська міська рада

УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ

вул. Садовий бульвар, 9, м. Шостка, Сумська область, 41100, тел.(05449) 6-12-87,

приймальня 7-03-21, факс 7-32-64, E-mail: shst.mr-osvita@sm.gov.ua, код ЄДРПОУ 22978663

29.05.2018 № 636

Ректору КЗ Сумський обласний
інститут післядипломної
педагогічної освіти
Нікітіну Ю.О.

Подання

Управління освіти Шосткинської міської ради просить розглянути матеріали передового педагогічного досвіду Олійник Катерини Іванівни , вихователя Шосткинського дошкільного навчального закладу (ясла – садка) №5 «Теремок» з теми «Пісочна фантазія» – арт-терапевтична технологія сенсорного та всебічного розвитку дошкільників» – на предмет занесення до обласної картотеки передового педагогічного досвіду.

Досвід Олійник К. І. вивчений у 2016-2018 рр. та узагальнений у 2018 р. Мозговою Т.І., завідувачем міської ПМПК.

Досвід схвалений методичною радою міського методичного кабінету (протокол № 2 від 26.04.2018 року).

Має позитивні результати впровадження.

Начальник управління освіти

Шосткинської міської ради

Н.О.Сергейко

Ларюк Е.Ф. 7-18-37

РЕЦЕНЗІЯ

на передовий педагогічний досвід з теми «Пісочна фантазія» – арт-терапевтична технологія сенсорного та всебічного розвитку дошкільників» вихователя Шосткинського дошкільного навчального закладу (ясла – садка) №5 «Теремок» Шосткинської міської ради Сумської області.

Олійник Катерини Іванівни

У сучасних умовах підвищився інтерес педагогів до проблеми творчої діяльності та всебічно гармонійного розвитку особистості дошкільника. Отже гра з піском – є унікальним способом спілкування із світом і самим собою, який допомагає знімати внутрішнє напруження, відкривати нові шляхи розвитку та надавати дитині можливість бути самій собою.

Розвиток особистості дошкільника включає в себе, з одного боку, процес засвоєння індивідом соціального досвіду, а з іншого – активне відтворення цього досвіду, включення його в соціальне середовище.

Вихователь дошкільного закладу Олійник К.І. використовуючи арт-терапевтичну технологію малюванням піском та змінює підходи до виховного процесу. Досвід роботи Олійник К.І. з теми «Пісочна фантазія» – арт-терапевтична технологія сенсорного та всебічного розвитку дошкільників» дозволяє створити розвивальний простір в навчальному закладі і надати можливість доступу до нього всім учасникам навчально-виховного процесу.

Дана робота є результатом вивчення і узагальнення досвіду роботи Олійник К.І.. У ній представлено використання арт-терапевтичної технології малюванням піском, для реалізації основних функцій освітньої діяльності: аналізу, планування, регулювання життєдіяльності колективу дошкільного закладу. Робота вміщує розробки майстер – класів «Пісочна фантазія» - арт-терапевтична технологія сенсорного розвитку дошкільників» ,перспективне планування гуртка «Пісочної анімації», тести на визначення розвитку творчих здібностей,дрібної моторики та емоційно-ціннісного стану дітей, пальчикові ігри та вправи для розвитку дрібної моторики, прийоми малювання піском, діагностику результатів розвитку творчих здібностей, дрібної моторики та емоційно-ціннісного стану дітей, малюнки дітей

по впровадженню і використанню арт-терапевтичної технології ,опитувальники, блоги педагогічних працівників, група в соціальних мережах, результати дитячої діяльності.

Висвітлені результати досягнень дошкільників. Є рекомендації та висновки. Досвід висвітлено у повному обсязі, теоретично обгрунтовано. Заслугує уваги і рекомендований для використання педагогами навчальних закладів у виховному просторі.

Завідуюча методичним кабінетом
управління освіти Шосткинської міської ради _____ Е.Ф. Ларюк

Підпис Ларюк Е.Ф. засвідчую

Начальник управління освіти
Шосткинської міської ради

Н.О.Сергейко

РЕЦЕНЗІЯ

на передовий педагогічний досвід з теми «Пісочна фантазія» – арт-терапевтична технологія сенсорного та всебічного розвитку дошкільників» вихователя комунальної організації (установи, закладу) Шосткинського дошкільного навчального закладу (ясла – садка) №5 «Теремок»

Шосткинської міської ради Сумської області.

Олійник Катерини Іванівни

Освіта XXI століття – це освіта для людини. У сучасному освітньому середовищі виникають нові моделі організації навчально-виховної діяльності, що ґрунтуються на інноваційних технологічних рішеннях щодо формування інфраструктури середовища, до числа яких належать арт-терапевтична технологія малюванням піском.

Представлений опис досвіду роботи вихователя щодо застосування арт-терапевтичної технології малюванням піском вдало вирішує зазначені проблеми, сприяє оптимізації виховної діяльності дошкільників, активному залученню до виховного процесу батьків, громадськості.

У досвіді роботи Олійник К.І. висвітлені питання: застосування арт-терапевтичної технології малюванням піском в освітньої діяльності дошкільного закладу, роботі вихователя, оновлення виховної системи навчально-виховного закладу з застосуванням інноваційних технологій. Надані цікаві приклади розроблених майстер – класів, парціальної навчально –виховної програми гуртка « Пісочні фантазії», тренінгів, посилянь. Вдало застосовуючи арт- терапевтичну технологію малюванням піском, під керівництвом вихователя дошкільного навчального закладу яка є учасниця різних фахових конкурсів, заходів: переможець міських конкурсів : “ Вихователь року – 2009” (II місце);

« Найкраща методична розробка -2016р » (I місце і II місце в обласному конкурсі). Учасниця ради методичного міського кабінету (14.04.2016р.), де презентувала парціальну навчально – виховну програму гуртка «Пісочні фантазії» для вихованців старшого дошкільного віку . Має публікації у педагогічній пресі, позитивні результати досягнень дошкільників та педагогічних працівників у

виховному напрямку, щодо впровадження арт-терапевтичної технології малюванням піском.

У представленому описі є рекомендації та висновки, тести на визначення розвитку творчих здібностей, дрібної моторики та емоційно-ціннісного стану дітей, пальчикові ігри та вправи для розвитку дрібної моторики, прийоми малювання піском, діагностику результатів розвитку творчих здібностей, дрібної моторики та емоційно-ціннісного стану дітей, малюнки дітей по впровадженню і використанню арт-терапевтичної технології ,результати дитячої діяльності.

Досвід заслуговує уваги і рекомендований для вивчення та використання педагогами навчальних закладів різних типів.

Завідувач Шосткинського

дошкільного навчального закладу №5

Бурнатна О.М

Зміст

1. Анкета автора досвіду	10	
2. Характеристика автора досвіду	11	
3. Анотація на досвід	15	
4. Опис досвіду: «Пісочна фантазія» – арт-терапевтична технологія сенсорного та всебічного розвитку дошкільників».....	18	
5. Висновки.....	29	
6. Рекомендації.....	31	
7. Бібліографічний список використаних джерел	32	
8. Додатки.....	33	
Додаток А. Парціальна навчально–виховна програма гуртка «Пісочні фантазії ».....		33
Додаток Б.Перспективне планування гуртка «Пісочні фантазії».....		39
Додаток В. Майстер-клас «Пісочна фантазія» - арт-терапевтична технологія сенсорного розвитку дошкільників.....		46
Додаток Г.Тести на визначення розвитку творчих здібностей,дрібної моторики та емоційно-ціннісного стану дітей.....		52
Додаток Д.Пальчикові ігри та вправи для розвитку дрібної моторики.....		58.
Додаток Е.Прийоми малювання піском.....		63.
Додаток Ж.Діагностика результатів розвитку творчих здібностей, дрібної моторики та емоційно-ціннісного стану дітей.....		82
Додаток З.Малюнки дітей.....		83

АНКЕТА

адресата досвіду роботи

1.Прізвище, ім'я, по батькові Олійник Катерина Іванівна

2.Дата народження 17.02.1970 р.

3.Повна домашня адреса з поштовим індексом, телефон :
вул. Мира, б. 3, кв. 3, м. Шостка Сумської області,
тел. 0971826421

4.Який навчальний заклад закінчив (ла), у якому році, спеціальність згідно з дипломом: Глухівський національний педагогічний університет ім. О.Довженко, 2012 р., вихователь дошкільного закладу

5.Адреса досвіду (повна назва, адреса, телефон) комунальна організації (установа , заклад): Шосткинський дошкільний навчальний заклад(ясла –садок) №5 «Теремок» Шосткинської міської ради Сумської області_вул. Знаменська, б. 8 «А», м. Шостка Сумської області, тел. (05449) 4-78-60

6.Стаж роботи: загальний : 26 років
у тому числі педагогічний : 26 років

7. Кваліфікаційна категорія спеціаліст першої категорії

8.Звання немає

9.Державні нагороди, відзнаки (рік нагородження) Грамота управління освіти і науки Сумської обласної державної адміністрації, 2013, 2014, 2002015, 2016 р.

10.Тема досвіду «: «Пісочна фантазія» – арт-терапевтична технологія сенсорного та всебічного розвитку дошкільників»

Дата 12.04.2018р.

Підпис _____

ХАРАКТЕРИСТИКА

Олійник Катерина Іванівна , вихователь старшого дошкільного віку дітей з вадами мови комунальної організації (установи, закладу) Шосткинського дошкільного навчального закладу(ясла – садка) №5 «Теремок» Шосткинської міської ради, Сумської області,
1970 року народження, освіта вища,
у 2012 році закінчила Глухівський національний педагогічний університет ім. О.Довженко,
педагогічний стаж 26 років,
перша категорія.

Олійник Катерина Іванівна працює на посаді вихователя з 1991 року. Пройшла курси підвищення кваліфікації та перепідготовки за спеціальністю «вихователь дошкільного » при Сумському ОІППО (свідоцтво про підвищення кваліфікації ПК 02139771 6122-17 від 10.11.2017р..).

Зарекомендувала себе як ініціативний, творчий педагог, який постійно знаходиться в пошуку нових форм роботи, намагається зробити життя дітей в дитячому садочку цікавим, насиченим, наповненим різноманітними враженнями, спогадами.

За час роботи в дошкільному закладі проявила себе наполегливим, творчим, досвідченим педагогом з високо-особистісною культурою та морально-етичними цінностями. Вихователь добросовісно ставиться до своїх посадових обов'язків, має чіткі переконання, усвідомлює свою відповідальність перед вихованцями, їхніми родинами, суспільством.

Катерина Іванівна добре орієнтується у пріоритетах сучасності, вчить своїх дошкільнят рости милосердними, добрими, гуманними, всебічно обдарованими особистостями.

Професійні знання та вміння Катерини Іванівни співпадають з її захопленням педагогічною діяльністю, що робить її роботу цікавою, насиченою та результативною.

Досягла вагомих результатів у вихованні та розвитку дітей, шляхом впровадження інноваційних технологій і компетентнісного підходу.

Цілеспрямовано працює над науково – методичною проблемою : «Пісочна фантазія» – арт-терапевтична технологія сенсорного розвитку дошкільників». Використовує малювання та ігри з піском як інтерактивний метод всебічного розвитку дітей дошкільного віку.

Під час використання малювання та ігор з піском створила розвивальне середовище, в якому теорія і практика засвоюються одночасно, а це надає змогу дошкільникам формувати характер, розвивати світогляд, логічне мислення, зв'язне мовлення; виявляти і реалізовувати індивідуальні можливості.

У її вихованців збагачений досвід малювання піском у практичній діяльності. Олійник К. І. вважає, що пісочна анімація - чудовий посередник для встановлення контакту з дитиною. У захоплюючій формі організовує заняття не тільки з пісочної анімації, але й з розвитку мовлення, які допомагають навчання рідної мови, ознайомлення з навколишнім середовищем, екології. Елементи запропонованих ігор з піском використовує, як на заняттях, так і під час прогулянок.

Новизна її досвіду роботи полягає у використанні малюванням піском для роботи як з обдарованими дітьми, так і з дітьми, які мають проблеми розвитку. Навчання дітей техніці малювання за допомогою піску допомагають вирішити наступні завдання: розвиток уміння передавати форму, будову предмета і його частин, правильні пропорції частин, використовуючи різні відтінки світла і тіні; навчання створення статичних пісочних картин з урахуванням ритму, симетрії; розвиток композиційних умінь при зображенні груп предметів або сюжету; зняття напруги та розвиток дрібної моторики пальців і кистей рук; розвиток художньо-естетичного смаку; пісок дає дітям можливість змінювати творчий задум в процесі створення зображення, виправляти помилки, а головне - швидко досягати бажаного результату; техніка малювання піском хороша тим, що в процесі

діяльності можна змінити малюнок, намалювати новий, доповнити його деталями, героями.

Олійник К. І. вміє зацікавити дітей, домагається ефективного засвоєння ними знань. Широко використовує інтерактивні ігрові методи у роботі з дошкільниками. Активно співпрацює з батьками, залучає їх до участі у заходах, створенні умов для навчання і виховання дітей .

В процесі проведення малювання піском у багатьох дітей підвищився інтерес до освітнього процесу. За результатами контрольної діагностичної обстеження дітей на кінець навчального року вихователь Олійник К.І. має успішні показники засвоєння змісту програми. Пасивні діти виявляють бажання виконувати будь-які ролі під час сюжетних, театралізованих ,творчих іграх тощо. Діагностичні обстеження свідчать, що відбувається розвиток «тактильної чутливості», як основи розвитку «ручного інтелекту», більш гармонійно та інтенсивно розвиваються всі пізнавальні функції (сприйняття, увага, пам'ять, мислення); мова і моторика. В спеціалізованій групі з порушення мовлення з низьким рівнем залишилось на кінець навчального року 19% дошкільників ,від загальної кількості дітей (16).

Олійник К.І. бере активну участь в житті дошкільного навчального закладу, у засіданнях методичного об'єднання вихователів шостого року життя. Розробила методичні матеріали : парціальну навчально – виховну програму гуртка «Пісочні фантазії»; перспективне планування занять з піском щодо допомагає у формуванні мовлення дошкільників , які представлені у вигляді презентацій, брошур, рекомендацій ,що полегшує впровадження арт-терапевтичної технології малюванням піском в практику роботи.

Нагороджена подякою управління освіти за розроблену комплексну навчально – виховну програму гуртка «Малювання» з театралізованої діяльності для вихованців старшого дошкільного віку, яка увійшла до обласної збірки програми 2014року.

Постійно підвищує свій професійний рівень. Активна учасниця різних фахових конкурсів, заходів: переможець міських конкурсів : “ Вихователь року – 2009” (II місце); « Найкраща методична розробка -2016р» (I місце і II місце в

обласному конкурсі). Брала участь у роботі науко – методичної ради міського методичного кабінету (14.04.2016р.), де презентувала парціальну навчально – виховну програму гуртка «Пісочні фантазії» для вихованців старшого дошкільного віку .

Учасниця міських виставок дидактичних та мультимедійних посібників (2014р.,2015р.,2016,2017р).

Свій досвід роботи презентувала під час проведення майстер – класу «Пісочний дивограй » у міському семінарі для завідувачів та вихователів-методистів дошкільних навчальних закладів з проблеми: «Шляхи реалізації розвитку творчого потенціалу дошкільників» (2016р) . Брала участь в обласному науко - теоретичному семінарі «Діяльність дошкільного навчального закладу в умовах інноваційного розвитку освіти» де презентувала авторську парціальну навчально – виховну програму гуртка «Пісочна фантазія» – арт-терапевтична технологія сенсорного розвитку дошкільників» , яка посіла II місце в області (2016р). В даний час організовує і проводить майстер – класи у міському Art - центрі з малювання піском для дітей і дорослих .

Користується авторитетом серед педагогічних працівників та батьків вихованців. Постійно вдосконалює педагогічну майстерність, загальну культуру, підвищує фаховий і кваліфікаційний рівень.

Завідувач Шосткинського
дошкільного навчального закладу №5

Бурнатна О.М.

АНОТАЦІЯ НА ДОСВІД

Тема досвіду: «Пісочна фантазія» – арт-терапевтична технологія сенсорного та всебічного розвитку дошкільників»

Об'єкт досвіду: співпраця педагога та дітей щодо впровадження арт-терапевтичної технології малюванням піском

Предмет досвіду: арт-терапевтична технологія малюванням піском

Адреса досвіду: комунальна організація (установа, заклад) Шосткинський дошкільний навчальний заклад (ясла – садок) №5 «Теремок» Шосткинської міської ради м. Шостки, Сумської області

Роки вивчення досвіду: 2016-2018, рік узагальнення – 2018.

Актуальність проблеми досвіду є розкриття ресурсного потенціалу дитини задля розвитку її творчих здібностей на засадах співпраці та спів творчої погодженості з дорослими. Зосередження зусиль на створенні умов для розкриття творчих здібностей кожної дитини в безпечному розвивальному середовищі; формуванні в дітей знань, умінь і навичок у малюванні піском; стимулюванні та підтримці творчої поведінки, ініціативності, створенні "ситуації успіху" у співпраці з однолітками.

Представлений досвід розкриває авторський підхід та індивідуальні особливості роботи педагога по навчанню дошкільників малюванню піском.

Вид досвіду: новаторський, запроваджує і реалізує нові прогресивні ідеї, носить раціоналізаторський характер, його новизна полягає у творчому використанні методичних розробок відомих науковців та розробки власних підходів до реалізації завдань по навчанню дошкільників малюванню піском

Провідна педагогічна ідея досвіду полягає у тому, що педагог розкриває зміст організації роботи з піском, в основі якої лежить активна дослідницька, творча діяльність дитини. Малювання піском дають дитині змогу відчувати себе впевненою і вмілою: вона створює нове, не боїться ламати старе і щось змінювати. Малювання піском сприяє гармонійному розвитку дитини та формування таких базових якостей особистості, як самостійність та креативність.

Сутність досвіду ґрунтується на розробці, систематизації, класифікації, апробуванні в практичній діяльності серії занять і розвиваючих ігор з піском, що є ефективним засобом всебічного розвитку дітей у цілому і творчих здібностей зокрема.

Він сприяє розвитку дрібної моторики, а як наслідок – розвиток мовлення і розумових здібностей. У дітей розвивається координація рухів. Дитячі пальчики стають більш сильними, спритними, вмілими. Також малювання сприяє розвитку уваги, пам'яті, зосередженості.

У творчому процесі дитина навчається розрізняти кольори та їх відтінки, у неї формується поняття про форму, величину, кількість. Через малювання піском дитина пізнає навколишній світ по-новому, запам'ятовує його і вчиться його любити. Ще не вміючи виражати свої емоції словами, дитина чудово «розповідає» про них малюванням на піску.

Багата фантазія, ініціативність, уміння приймати рішення, самостійність у їх втіленні, посидючість, зосередженість активно формуються під час малювання і в майбутньому обов'язково знадобляться дитині. Адже на піску дитина може намалювати все, що завгодно. А невдалий малюнок дуже легко виправити, розрівнявши поверхню піску і продовжуючи малювати доти, доки не отримаєш задумане.

Результативність досвіду. Досвід роботи Олійник К.І. з малювання піском усуває такі недоліки в освітньому процесі : страхи, скутість, агресію, комплекси тощо. Дітям не страшно помилитися: це не папір, і легко можна виправити помилку.

З початком активного застосування малюванням піском та ігор з ним в освітній діяльності дає змогу дошкільнятам розв'язувати завдання усіх освітніх ліній Базового компонента дошкільньої освіти .У дошкільнят розвиваються уміння передавати форму, будову предмета і його частин, правильні пропорції частин, використовуючи різні відтінки світла і тіні; вчать створювати статичні пісочні картини з урахуванням ритму, симетрії; розвиваються композиційні уміння при зображенні груп предметів або сюжету; відбувається зняття напруги та розвиток дрібної моторики пальців і кистей рук; розвивається художньо-естетичний смак.

....Малювання піском розвиває не тільки творчий потенціал дитини, активізує просторову уяву, образно-логічне мислення, дрібну моторику, але й налаштовують дітей на осмислення моральних істин, поняття добро і зло, сприяє побудові гармонійного образу світу.

Отже, активне використання в освітньому процесі малюванням піском та ігор з ним свідчить про позитивні результати та ефективність вибраної – арт-терапевтичної технології . Яка дозволяє постійно знаходитись у спільному творчому пошуку всіх учасників освітнього процесу; виховати високоморальну, соціально-зрілу особистість з максимально можливо розвиненими особистісними здібностями. Все це підвищує якість і результативність освітнього процесу.

Олійник К.І. та її дошкільнята є активними учасниками міських та обласних семінарів, майстер – класів, Днів відкритих дверей.

Арт - терапевтична технологія малюванням піском дозволяють постійно знаходитись у спільному творчому пошуку всіх учасників освітнього процесу; виховати високоморальну, соціально-зрілу особистість з максимально можливо розвиненими особистісними здібностями.

ОПИС ЗМІСТУ ДОСВІДУ

«Творчість відкриває в дитячій душі
ті куточки, в яких дримають
джерела добрих почуттів»

В.О. Сухомлинський

Актуальність досвіду. Однією з важливих проблем сучасної системи освіти в Україні є підвищення ефективності роботи навчальних закладів, головним завданням яких є, як сказано в «Національній доктрині розвитку освіти України в ХХІ столітті», збереження та зміцнення фізичного й психічного здоров'я дитини, розвиток її творчих здібностей, реалізація потенційних можливостей особистості. Питання навчання і виховання дітей, що проявляють високий рівень інтелекту і творчості, мають суспільно - важливе значення.

У сучасних умовах підвищився інтерес педагогів до проблеми творчої діяльності та всебічно гармонійного розвитку особистості дошкільника.

Отже пріоритетом сьогодення є розкриття ресурсного потенціалу дитини задля розвитку її творчих здібностей на засадах співпраці та спів творчої погодженості з дорослими. Зосередження зусиль на створенні умов для розкриття творчих здібностей кожної дитини в безпечному розвивальному середовищі; формуванні в дітей знань, умінь і навичок у малюванні піском; стимулюванні та підтримці творчої поведінки, ініціативності, створенні "ситуації успіху" у співпраці з однолітками.

Малювання піском – є унікальним способом спілкування із світом і самим собою, який допомагає знімати внутрішнє напруження, відкривати нові шляхи розвитку та надавати дитині можливість бути самій собою. Розвиток особистості дошкільника включає в себе, з одного боку, процес засвоєння індивідом соціального досвіду, а з іншого – активне відтворення цього досвіду, включення його в соціальне середовище.

Граючись з піском, малюк відчувається господарем свого маленького світу, режисером того, що розігрується на пісочному полі. Діти із заниженою самооцінкою, підвищеною тривожністю та сором'язливістю зазвичай охоче обирають фігурки і зосереджують на них свою увагу.

Отже малювання піском , що ґрунтується на засадах особистісно орієнтованого освітнього процесу, спрямовано на вирішення таких завдань, як розвиток дрібної та загальної моторики дошкільників; формування логіко-математичної та мовленнєвої компетенції, проектно-дослідницької діяльності; виховання почуттів гідності, патріотизму, любові до рідного краю у процесі еколого - краєзнавчої роботи; уміння прогнозувати та створювати якісний продукт спільної діяльності; зорієнтування батьків на співпрацю задля всебічного розвитку дітей.

Теоретична база досвіду. Ознайомившись з теоретичними засадами та практичними рекомендаціями видатних психологів ,науковців, педагогів: Н. Кузуб, видань Т. М. Грабенко та Т. Д.Зінкевич-Євстигнєєво, Е.Е. Больше -брацька «Пісочна терапія», Н.Ф. Юрченко «Розвивальні ігри з водою та піском», щодо роботи з піском, проаналізувавши труднощі та недоліки у освітній діяльності з дітьми, К.І. Олійник прийшла до висновку, що навчання дітей техніці малювання за допомогою піску допоможе вирішити наступні завдання:

- уміння передавати форму, будову предмета і його частин, правильні пропорції частин, використовуючи різні відтінки світла і тіні;
- навчання створення статичних пісочних картин з урахуванням ритму, симетрії;
- розвиток композиційних умінь при зображенні груп предметів або сюжету;
- зняття напруги та розвиток дрібної моторики пальців і кистей рук;
- розвиток художньо-естетичного смаку.

Арт-терапевтична технологія малюванням піском надає необмежені можливості для організації інтегрованої діяльності дошкільнят та визнана у всьому світі. К. Д. Ушинський писав: «Діти не люблять іграшок нерухомих, закінчених, добре зроблених, яких вони не можуть змінити за своєю фантазією... краща іграшка для дитини та, яку вона може змусити змінитись найрізноманітнішим чином... для маленьких дітей найкраща іграшка – це купа піску».

Нинішні зміни в житті суспільства вимагають нового підходу до структури і змісту освіти, дошкільний заклад має бути зорієнтований на запити, потреби і

вимоги сім'ї й здійснювати виховання та навчання дитини таким чином, щоб забезпечувати всебічний розвиток кожної особистості.

У зв'язку з цим особливу актуальність набуває виховання у дошкільників художнього смаку, формування в них творчих умінь, почуття прекрасного.

Особливий інтерес у дітей і дорослих викликає така техніка, як малювання піском. І це не випадково. Податливість піску та його природна магія заворожують.

Вже на початку роботи К.І. Олійник переконалася, що використання арт-терапевтичної технології малювання піском в творчій діяльності має ряд переваг перед використанням олівців та фарб. Малюванням пісок дає дітям можливість змінювати творчий задум в процесі створення зображення, виправляти помилки, а головне - швидко досягати бажаного результату.

Арт-терапевтична технологія малювання піском хороша тим, що в процесі діяльності можна змінити малюнок, намалювати новий, доповнити його деталями, героями. Малюючи піском, не треба чекати, коли він висохне, не треба користуватися гумкою.

Отже використовувати у творчій діяльності малювання піском зручно, креативно і цікаво. Для проведення занять використовує світлові столи, які є зменшеною моделлю навколишнього світу маленької людини, і тому вони повинні бути естетичні та безпечні; матеріали для ігор та малювання на піску (пензлики, мініатюрні фігурки, природний матеріал); аудіоапаратура для музичного супроводу.

Пошук ефективних методів розвитку комунікативно-мовленнєвої компетентності дітей привів до нетрадиційних технологій, а саме малювання піском. Арт-терапевтична технологія малювання піском допомагає працювати з дітьми, яки мають вади мови.

Під час використання малювання піском зрозуміла, що воно особливо потрібне дітям з проблемами в психічному розвитку, з труднощами у спілкуванні, агресивним, конфліктним тощо.

Отже арт-терапевтична технологія малювання піском виступає посередником у встановленні контактів з такими дітьми. «Пісочна терапія» - одна з тих технік,

що дозволяє розкрити індивідуальність кожної дитини, роз'язати її психологічні проблеми, розвинути здатність усвідомлювати свої бажання і знаходити можливості їх реалізації. Взаємодія з піском стабілізує емоційний стан дитини.

Під час використання арт-терапевтичної технології малювання піском в освітньому процесі з'ясувала, що поряд з розвитком тактильно-кінестетичної чутливості та дрібної моторики, дитина вчиться прислуховуватися до себе та промовляти свої відчуття. А це, в свою чергу, сприяє розвитку мови, довільної уваги, пам'яті. Але головне - дошкільник отримує перший досвід рефлексії (самоаналізу). Вчиться розуміти себе та інших. Так закладається база для подальшого формування навичок позитивної комунікації.

У процесі малювання піском дошкільники мають можливість опанувати певні навички та вміння щодо налагоджування партнерських стосунків з однолітками та дорослими; мовленнєвого розвитку; розвитку свого внутрішнього емоційного світу і вміння володіти власними емоціями та поведінкою.

Проводить заняття індивідуально та в групах. Оптимальний варіант для групових занять – 8 учасників, раз на тиждень по 30-35 хвилин у відповідності з перспективним планом роботи (додаток 2). Темі занять можуть змінюватися, доповнюватися в залежності від уяви і творчого задуму дитини.

При збільшенні кількості дітей, з метою забезпечення безпеки малюків необхідно збільшити кількість дорослих помічників вихователів. Розвивальний осередок «Пісочні фантазії» ретельно підготовлений до заняття, щоб під час малювання піском дитину нічого не відволікало, поруч не було м'яких іграшок і великої кількості меблів. Дитині необхідно надати відчуття вільного простору.

Завдяки малюванню піском дитина осмисленіше та швидше опановує норми і правила поведінки та спілкування у соціумі. У неї формується культура людського спілкування, розвиваються почуття делікатності, ввічливості, товариськості. Через малювання піском у дитини з'являється або посилюється почуття довіри, прийняття та успішності.

Заняття з малювання піском піднімають настрій у дітей, викликають емоції радості, спонукають до творчої діяльності. Заняття з малювання піском сприяють формуванню у дітей навичок спілкування дошкільнят. На заняттях з

малювання піском діти набувають досвіду в розв'язанні проблемних ситуацій між героями казок. Діти розмірковують, розвиваються всебічно, набувають позитивних рис характеру, вчаться належно поводитися і спілкуватися, спочатку наслідуючи героїв казки, а потім і в реальному житті.

Використовуючи малювання піском, що містять елементи навчання дітей сприяє розвитку фонематичного слуху, корекції звуковимови, навчання читання та письма. Діти вчаться чути й відокремлювати певні звуки, що є основою формування правильної звуковимови. Вони не лише навчаються зорозво запам'ятовувати букви, а й, графічно відображаючи їх на піску, залучають тілесну пам'ять. Головне, що дітям не страшно помилитися: це не папір, і легко можна виправити помилку.

Доцільно використовує малювання піском для розвитку комунікативно-мовленнєвої компетентності дошкільників. Тому що малювання піском дає дитині більше свободи, вона не боїться щось змінювати, будувати нове і ламати старе. Застосування малюванням піску сприяє створенню атмосфери довірливих стосунків та ефективного спілкування між дітьми в групі. Для роботи малюванням піском в дошкільному закладі створений розвивальний осередок тому перенесення традиційних занять в розвивальний осередок створює додатковий ефект. З одного боку, суттєво підвищується мотивація дитини до занять, а з іншого – більш інтенсивно і гармонійно відбувається її всебічний розвиток.

Новизна, провідна педагогічна ідея досвіду полягає у тому, що педагог розкриває зміст організації роботи з піском, в основі якої лежить активна дослідницька, творча діяльність дитини. Малювання піском дають дитині змогу відчувати себе впевненою і вмілою: вона створює нове, не боїться ламати старе і щось змінювати. Малювання піском сприяє гармонійному розвитку дитини та формування таких базових якостей особистості, як самостійність та креативність. Воно сприяє розвитку дрібної моторики, а як наслідок – розвиток мовлення і розумових здібностей. У дітей розвивається координація рухів. Дитячі пальчики стають більш сильними, спритними, вмілими.

Система педагогічних ідей, технологія діяльності педагога

Використання малювання піском в освітньому процесі сприяє розвитку уваги, пам'яті, зосередженості. У творчому процесі дитина навчається розрізняти кольори та їх відтінки, у неї формується поняття про форму, величину, кількість. Через малювання піском дитина пізнає навколишній світ по-новому, запам'ятовує його і вчиться його любити. Ще не вміючи виражати свої емоції словами, дитина чудово «розповідає» про них малюванням піском. Багата фантазія, ініціативність, уміння приймати рішення, самостійність у їх втіленні, посидючість, зосередженість активно формуються під час малювання піском і в майбутньому обов'язково знадобляться дитині.

Малювати на піску можна пальчиками, камінчиком чи будь-яким іншим придатним для цього предметом. Спостерігаючи за дітьми під час малювання піском побачила, що найбільше малюють пальчиками. Таке заняття дуже подобається дітям. Малювання пальчиками на піску є корисним для дітей будь-якого віку: у них розвивається дрібна моторика, гнучкість та чутливість пальців (додаток 4).

У процесі малювання на піску дитина розслаблюється, у них проходять страхи, комплекси. Розвивається впевненість у собі. Адже на піску дитина може намалювати все, що завгодно. А невдалий малюнок дуже легко виправити, розрівнявши поверхню піску і продовжуючи малювати доти, доки не отримаєш задумане.

Малювання піском покращують емоційний стан дітей: гіперактивні діти стають більш врівноважені, скуті – розслабляться, агресивні – заспокоюються. Дітей настільки захоплює малюванням піском, що вони не помічають плину часу, вони з задоволенням повертаються до малювання піском при нагоді. Це найголовніше що дає ця гра. Пісок, як природний матеріал наділений унікальними властивостями і здатний викликати образи певного характеру, які мають терапевтичний вплив на психіку дитину.

Пісочна терапія має на меті творче самовираження людини. Цей психотерапевтичний метод спрямований на розв'язання особистісних проблем через роботу з образами особистого і колективного підсвідомого. Робота з

образами у пісочній терапії сприяє самопізнанню, особистісному зростанню, розкриттю творчих ресурсів.

Технологія діяльності вихователя

Два останні роки Олійник К.І. працює над впровадженням арт-терапевтичної технології малювання піском, яка надає необмежені можливості для організації інтегрованої діяльності дошкільнят. Педагог зрозуміла як саме діє пісочна терапія в освітньому процесі?

Піщані картини подібні до наших снів. В обох випадках вони є відображенням нашого несвідомого. Однак, сни - не відчутні. А при створенні піщаних композицій ми отримуємо можливість «побачити» наші внутрішні конфлікти і переживання. Ну а психолог, при необхідності, допоможе все більш детально розглянути й усвідомити, що саме керує нашими вчинками і емоціями. Таким чином, ми зможемо стати на шлях змін.

Впроваджуючи арт-терапевтичну технологію в освітній процес Олійник К.І. з'ясувала, які особливості пісочної терапії і в чому її переваги?

Представлений досвід розкриває по-перше, це великі можливості для самовираження. Створені в процесі пісочної арт-терапії композиції, дозволяють нам висловити, що часто важко передати за допомогою одних лише слів. І це дуже важливий момент. Ну а якщо дитина відчуває труднощі або з якихось причин не можете розповісти про свої переживання, то пісочні картини здатні допомогти їй розкритися. Це дуже важливо для дітей, які часто просто не в змозі описати словами те, що їх турбує.

Потрібно зазначити, що при створенні композицій на піску зовсім не потрібні якісь спеціальні навички, як наприклад, при простому малюванні. Тому виключені будь-які помилки і немає поняття «неправильно». На заняттях пісочної терапії, діти відчувають себе більш розкуто і не схильні надміру контролювати й оцінювати свої дії. Поняття «красива» або «правильна» піщана композиція просто не існує. У той час як, наприклад, в живописі завжди присутня оцінка правильності своїх дій.

Олійник К.І. виявила, що пісочна терапія так схожа на звичайну гру. У чому ж різниця між нею і просто грою дитини в пісочниці або на пляжі? Дійсно, вони

дуже схожі. Гра дуже важлива для дитини. Вона необхідна для розвитку. Граючись, дитина пізнає світ і вчиться долати труднощі, перестає боятися незвіданого.

Неважливо, що саме буде робити дитина. Набагато важливіше сама атмосфера, правила і сенс того, що відбувається.

Досвідчений педагог Олійник К.І., уважно спостерігає за ходом гри, завжди вчасно помічає складну для дитини ситуацію і допомагає знайти варіанти її вирішення або ж скорегує ставлення дитини до неї.

Під її керівництвом працює гурток «Сім'я в пісочниці», який об'єднав батьків її групи. Під час зустріч за круглим столом батьки ділились досвідом, світлинами, успіхами своїми дітлахів, цікавою інформацією, обговорюють рекомендації педагога, щодо використання малювання піском вдома. Батьки разом з Катериною Іванівною дійшли висновку, що у сім'ї можна проводити індивідуальні або групові (коли до малюка приходять гості) заняття з дитиною, підключення в гру на піску мами, тата, бабусі, дідуся може наповнити хвилини гри особливим щастям, що сприяє згуртуванню сім'ї, розумінню взаємовідносин і зробить хвилини спілкування особливо щирими. З'ясували, що краще всього малювати піском там, де є доступ до води і в кінці заняття можна з легкістю привести приміщення у порядок. Все має бути зосереджене на дитині. Батьки захоплені арт-терапевтичною технологією малювання піском вдома, діти зацікавлені цим заняттям з природним матеріалом, а не проводять свій вільний час за гаджетами.

Олійник К.І. з 2016 року реалізує в навчальному закладі проект «Пісочний садок». Враховуючи потреби сьогодення вона створила сторінку у фейсбуці «Пісочна анімація» <https://www.facebook.com/groups/417089482074498>

Вона поєднала віртуально педагогів, батьків, вихованців своєї групи по місту, які у зручний час можуть полинати у чарівний світ дитинства і відшукати свої світлини, цікаву інформацію на сторінках.

Впроваджуючи в освітній процес дошкільного закладу арт-терапевтичну технологію малювання піском провела для педагогів і батьків безліч консультацій, круглих столів, майстер класів цієї теми.

Під час використання арт-терапевтичної технології малюванням піском Олійник К.І. вдало розглянула поведінку дорослого. Звернула увагу на те, щоб педагог повинен приділяти увагу кожній дитині під час малюванням піском. Проявляти доброзичливість, сприймати малюка таким, яким він є, не нав'язуючи дитині своїх форм поведінки.

Доросла людина має бути людиною коректно стимулюючою малювання піском. Його завдання - знайомити малюка з матеріалом, вчасно ставити уточнюючі питання і допомагати в ситуації, коли у дитини виникають труднощі або паузи під час малювання піском, підключаючи нових персонажів, іграшки, супроводжуючи музичним оформленням.

Нові стимули можуть оживити в дитині нові бажання, почуття, інакше розвинути казкову лінію і спрямувати гру в нове русло. Коли дитина освоїться, самостійно вирішить яким чином продовжувати взаємодію з піском і навколишнім світом.

Дитина може працювати мовчки, не звертаючи особливої уваги на дорослого, або тільки дивитися на малювання піском дорослого. Це не повинно бентежити, оскільки дитина має повне право вести себе так, як вважає за потрібне. На наступних заняттях малюк приєднається до малювання піском.

Досвід Олійник К.І доводить, що дитина є автором ідеї малювання піском, сама контролює хід малювання. Подібна самостійність - відмінний спосіб підвищити самооцінку дитини, розвивати уяву. У випадку, коли дитина проявляє агресію, дорослий може активно включитися в малювання піском, також ставши руйнівником і лиходієм. Необхідно намагатися, щоб при створенні пісочної історії, її фінал ніс у собі позитивні моменти, що вселяють в дитину впевненість у своїх силах. Якщо малюк хоче негативного кінця казки, наполягає на руйнуванні, необхідно дозволити йому побути в цьому амплуа. Але на наступних заняттях, плавно підводити до позитивного фіналу. При цьому, необхідно задуматися про причини подібного розвитку сюжету.

В процесі пісочних маніпуляцій дитина не тільки стимулює тактильну сферу, розвиває уяву, а й відіграє переживання і страхи, переносить свої почуття на пісочну картину. Це має бути явним дзвіночком для батьків.

Результативність досвіду. Досвід роботи Олійник К.І. «Пісочна фантазія» – арт-терапевтична технологія сенсорного та всебічного розвитку дошкільників» усуває такі недоліки в освітньому процесі дітей, як страхи, скутість, агресію, комплекси тощо. Дітям не страшно помилитися: це не папір, і легко можна виправити помилку.

З початком активного застосування малюванням піском та ігор з ним в освітній діяльності дає змогу дошкільнятам розв'язувати завдання усіх освітніх ліній Базового компонента дошкільної освіти. У дошкільнят розвиваються уміння передавати форму, будову предмета і його частин, правильні пропорції частин, використовуючи різні відтінки світла і тіні; вчать створювати статичні пісочні картини з урахуванням ритму, симетрії; розвиваються композиційні уміння при зображенні груп предметів або сюжету; відбувається зняття напруги та розвиток дрібної моторики пальців і кистей рук; розвивається художньо-естетичний смак.

Малювання піском розвиває не тільки творчий потенціал дитини, активізує просторову уяву, образно-логічне мислення, дрібну моторику, але й налаштовують дітей на осмислення моральних істин, поняття добро і зло, сприяє побудові гармонійного образу світу.

Отже, активне використання в освітньому процесі малюванням піском та ігор з ним свідчить про позитивні результати та ефективність вибраної – арт-терапевтичної технології малювання піском. Яка дозволяє постійно знаходитись у спільному творчому пошуку всіх учасників освітнього процесу; виховати високоморальну, соціально-зрілу особистість з максимально можливо розвиненими особистісними здібностями. Все це підвищує якість і результативність освітнього процесу.

Олійник К.І. та її дошкільнята є активними учасниками міських та обласних семінарів, майстер – класів, Днів відкритих дверей.

Представлений досвід Катерини Іванівни доводить педагогам та батькам щодо використання арт-терапевтичної технології малюванням піском з дошкільниками як в дошкільному навчальному закладі так і вдома.

Арт-терапевтична технологія малюванням піском дозволяють постійно знаходитись у спільному творчому пошуку всіх учасників освітнього процесу;

виховати високоморальну, соціально-зрілу особистість з максимально можливо розвиненими особистісними здібностями.

ВИСНОВКИ

Арт -терапевтична технологія малюванням піском є ефективним методом психологічної допомоги дитині: у формуванні впевненості у собі та стійкої самооцінки, у гармонізації внутрішнього емоційного стану, зокрема при негативізмі, образливості, конфліктності при переживанні будь-яких травматичних ситуацій, таких як розлучення батьків, втрата близьких в адаптації до будь-яких змін у житті дитини – вступ до дитячого садка, зміна дитячого колективу, народження брата чи сестри.

Впровадження арт - терапевтичної технології малюванням піском в практику роботи дошкільних навчальних закладів сприятиме розвитку творчої уяви, фантазії, розширенню емоційної сфери, релаксації психологічного тону дошкільнят.

В процесі навчання діти вчаться формулювати задум і утримувати його протягом діяльності; оцінювати свої малюнки і роботи інших дітей, зазначаючи при цьому їх якість, зміст, відповідність дійсності, естетичну привабливість.

Досвід роботи вихователя Олійник К.І. з арт -терапевтичної технології малюванням піском з дітьми показав, що використання техніки малювання піском дає позитивні результати: діти відчувають себе більш успішними; на заняттях весело, немає нудьги і одноманітності; дитина легше адаптується в колективі; страх і напруга зникають; краще йде розвиток дрібної моторики рук; веде до більш активної мовленнєвої діяльності; діти отримують багато нової інформації про навколишнє середовище, вчаться експериментувати.

Таким чином, художньо-естетичний розвиток дітей через використання нетрадиційної техніки малювання піском дарує дитині атмосферу вільної радісної творчості, польоту думки, сміливості і неповторності. Вона вже не боїться зробити щось не так, неправильно. Дитина залишається задоволена результатом, отже, залучається до власної творчості. Подивіться в очі дитині яка малює піском, і ви побачите в них захоплення, радість і щастя!

Наші дошкільнята поступово опановують різні види відтворення свого задуму: малювання одним пальцем, кількома пальцями, ребром великого пальця, ребром

долоні, кулачком; симетричне та асиметричне малювання обома руками; малювання шляхом відсічення зайвого; малювання насипом піску з кулачка; малювання з використанням додаткових інструментів. Діти кажуть, що ручки почали їх слухатися та «стали дружити». А батьки відзначають, що діти стали більш вмілі та впевнені.

Отже, малювання піском дає змогу розв'язувати завдання усіх освітніх ліній Базового компонента дошкільної освіти. Малювання піском розвиває не тільки творчий потенціал дитини, активізує просторову уяву, образно-логічне мислення, дрібну моторику, але й налаштовують дітей на осмислення моральних істин, поняття добро і зло, сприяє побудові гармонійного образу світу.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

Для більш глибокого вивчення роботи щодо застосуванню арт -терапевтичної технології малювання піском в практику дошкільного навчального закладу необхідно:

1. Для результативної роботи з дітьми розвивальний осередок для малювання піском має бути відповідно обладнаний (додаток 5).
2. При організації занять з навчання техніки малювання піском треба враховувала характерні особливості:
  - ✓ По-перше, це спрямованість освітньої діяльності на розвиток дитини, а не на повідомлення їй суми знань.
  - ✓ По-друге, створення доброзичливої, творчої атмосфери, щоб дошкільник міг висловити свої думки вголос, не боячись критики.
  - ✓ І, по-третє, освітній процес будується з використанням малювання піском спрямованих на розвиток творчих здібностей, активності і самостійності в творчій діяльності.
3. Розробити серію навчальних тренінгів, семінарів по оволодінню педагогічними працівниками арт -терапевтичної технології малювання піском.
4. Створити блоги кожному педагогічному працівнику в дошкільному навчальному закладі для роботи з іншими педагогами та батьками .
5. Використовувати досвід роботи вихователя Олійник К.І .в освітньому процесі.

Бібліографічний список використаних джерел

1. Антонович Е. А. Декоративно-прикладне мистецтво. – Львів: Світ, 1998.
2. Базовий компонент дошкільної освіти/ Науковий керівник: А. М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф, д-р пед. наук; Авт. кол-в: Богуш А. М., Беленька Г. В., Богініч О. Л., Гавриш Н. В., Долинна О. П., Ільченко Т. С., Коваленко О. В., Лисенко Г. М., Машовець М. А., Низковська О. В., Панасюк Т. В., Піроженко Т. О., Поніманська Т. І., Сідельнікова О. Д., Шевчук А. С., Якименко Л. Ю. — К.: Видавництво, 2012.– 26 с.
3. Бутник-Сіверський Б. С. Українське народне мистецтво. – К.: Наукова думка, 1966. – 224 с.
4. Куленко М. Я. Основи графічного дизайну: Підручник. – К.: Кондор, 2006. – 492с.
5. Кривоніс М.Л., Дроботій О.Л. Моніторинг розвитку дрібної моторики дошкільників-методичне видання- Видавництво «Ранок», 2012
6. Погосова Н.М. «Погружение в сказку», «Речь», 2006. – 76 с.
7. Постоева Л.Д., Лукина Г.А. «Интегрированные коррекционно- развивающие занятия для детей 4-6 лет». – Санкт-Петербург. – «Книголюб», 2006.
8. Програма студії образотворчого мистецтва / Збірник програм з позашкільної освіти / художньо-естетичний напрям. – Випуск 2. – Київ, «Грамота», 2009.
9. Роменець В. А. Психологія творчості: Навч. посібник. К.: Либідь, 2001. - 288 с.
10. Сакович, Н.А. Технология игры в песок. Игры на мосту [Текст] / Н.А. Сакович. – Санкт-Петербург: Речь, 2008. – 166 с.
11. Степанов М. Г., Фіцула М. М. Основи психології і педагогіки: Посібник. – К.: Академвидав, 2003. – 504 с.
12. <http://posnayko.com.ua/teacher/useful/method-domik.html>
13. <https://sites.google.com/site/logopedonlain/psihologogiceskaa-diagnostika-test>
14. <https://docs.google.com/document/d/1AQsfDVodgmrekAhf479ec8pZA>

ДОДАТКИ

Додаток А

Парціальна
навчально – виховна програма гуртка

«Пісочні фантазії»

для вихованців старшого дошкільного віку

Парціальна навчально-виховна програма гуртка пісочної анімації для дітей старшого дошкільного віку.

Укладач: Олійник К.І., вихователь ДНЗ №5 «Теремок» м. Шостка Сумської області

Рецензенти: Мозгова Т.І.- виконуючий обов'язків методиста міського методичного кабінету управління освіти м.Шостка
Бурнатна О.М.- завідувач ШДНЗ №5
Костіна Л.П.- вихователь-методист ШДНЗ № 5

Програма художньо-творчого спрямування, направлена на розкриття творчих здібностей вихованців у процесі контактування із природнім матеріалом – піском, самовираження через створення графічних композицій, мультиплікаційних, анімаційних сюжетів, а також розвитку у вихованців творчих здібностей.

Розрахована на керівників гуртків та вихователів з організації діяльності дітей старшого дошкільного віку .

Затверджено рішенням педагогічної ради дошкільного навчального закладу №5. Протокол №1 від 04.09.2015 року

Зміст

1. Вступ.....	4
2. Пояснювальна записка.....	4
3. Принципи, прийоми та методи побудови занять «Пісочні фантазії».....	5
4. Перспективний план занять	7
5. Діагностика результатів розвитку творчих здібностей, дрібної моторики та емоційно-ціннісного стану дітей.....	14
6. Очікувані результати.....	15
7. Основні показники компетенції дітей.....	15
8. Використана література.....	16

Вступ

«Діти повинні жити у світі краси, гри, казки, музики, малюнка, фантазії, творчості»

(В.О. Сухомлинський)

Малювання піском – унікальний вид мистецтва, який об'єднує в гру корисні для дітей заняття і виховні моменти. Мистецтво пісочної анімації прекрасне тим, що тут нема переможців і переможених, немає солістів – у процесі творчості дитина розкривається, пізнає себе та оточуючий світ, що допомагає стати їй більш відкритою та комунікабельною. Володіючи технікою малювання піском, дитина отримує можливість вибору, що в свою чергу забезпечує творчий характер дитячої продуктивної діяльності.

Такий вид творчості дозволяє дошкільникам перебороти почуття страху, відійшовши від предметного уявлення і зображення традиційними матеріалами, відобразити в малюнку почуття та емоції, дає свободу, вселяє впевненість у своїх силах.

Пояснювальна записка

Для того, щоб дитина проявила творчість, необхідно збагачувати її життєвий досвід яскравими художніми враженнями, сформувати необхідні знання і вміння. Чим більше власний досвід малюка, тим яскравішими будуть творчі прояви в різних видах діяльності. Тому так важливо з самого раннього дитинства заохочувати дитину до музики, театру, літератури, малювання. У віці 3-6 років – дошкільний, у цьому віці відбувається бурхливий психічний та фізичний розвиток дитини, формуються основи її особистості.

«Пісочна анімація» – дуже цікавий вид роботи для дітей. Це не просто розвага, гра, вміння відтворювати навколишній світ. Малювання піском сприяє гармонійному розвитку дитини та формуванню таких базових якостей як особистість, самостійність та креативність.

Заняття в гуртку «**Пісочні фантазії**» сприяє розвитку дрібної моторики, і як наслідок – розвитку мовлення і розумових здібностей. Створення малюнків пальцями на піску є корисним: у дітей розвивається гнучкість та чутливість пальців, їх координація. Дитячі пальчики стають більш сильними, вмілими,

спритними. Окрім цього, малювання піском сприяє розвитку пам'яті, уваги, зосередженості.

Заняття з піском поліпшують емоційний стан дітей: гіперактивних – пісок врівноважує, скутих – розслаблює, тривожних – заспокоює, агресивних – втихомирює. Пісочна анімація дозволяє перетворити гру дитини в захоплюючий процес, відкрити власні можливості. Заняття дарують незабутні хвилини польоту фантазії та уяви й розкривають творчий потенціал дитини.

Принципи побудови занять гуртка «Пісочні фантазії»

- На заняттях враховуються всі сторони розвитку дитини: інтелектуальну, фізичну, емоційну і соціальну.
- Заняття проводяться в ігровій формі з урахуванням психофізіологічних особливостей дошкільного віку.
- Для попередження інтелектуальної та фізичної стомлюваності в ході занять відбувається часта зміна видів діяльності.
- Активно використовуються музично-рухові вправи.

Заняття гуртка спрямовані на:

- сенсорний розвиток (розвиток сприйняття: кольору, форми, величини);
- розвиток мовлення (формування навичок мовного висловлювання) ;
- розвиток мислення, уваги, пам'яті, уяви;
- розвиток дрібної моторики;
- естетичне виховання;
- розвиток емоційної сфери;
- розвиток творчих здібностей;
- соціальний розвиток (навички спілкування).

Методи навчання: ігрові, словесні, наочні, практичні.

Кожне заняття містить теоритичну частину і практичне розв'язання завдання. Під час занять звучить музика, що є своєрідним фоном, який створює творчу атмосферу. Діти розв'язують творчі завдання як індивідуально, так і колективно. При колективному виконанні роботи значно прискорюється процес створення образу, діти вчаться правильно розподіляти завдання, що сприяє формуванню комунікативних навичок, вмінню домовлятися. На заняттях використовуються

психологічні вправи, розвиваючі ігри, ігри на розвиток дрібної моторики, пальчикові ігри.

Прийоми малювання піском:

- пальцями (одним і кількома, ребром великого пальця);
- ребром долоні;
- кулачком;
- симетричне обома руками;
- шляхом відсічення зайвого;
- з використанням додаткових інструментів;
- насипанням піску з кулачка.

Матеріал та обладнання:

- **основні:** стіл зі скляною поверхнею і підсвіткою , сухий, дрібний пісок інші сипучі матеріали;
- **допоміжні матеріали:** пензлі, «пісочні олівці», трафарети, ситечка фотокамера – для фіксування робіт, диски з записом музики, поезій, казок тощо.

Робочий простір: приміщення для малювання піском, з можливістю затемнити простір у денний час для контрастності зображення

Програма гуртка розрахована на 1 рік. Кожну неділю діти займаються за новою темою, з урахуванням індивідуальних особливостей . Заняття в гуртку проводяться в підгрупах один раз на тиждень по 30 хвилин.

Використана література

1. Базовий компонент дошкільної освіти. / Науковий керівник: А. М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф, д-р пед. наук; Авт. кол-в: Богуш А. М., Беленька Г. В., Богініч О. Л., Гавриш Н. В., Долинна О. П., Ільченко Т. С., Коваленко О. В., Лисенко Г. М., Машовець М. А., Низковська О. В., Панасюк Т. В., Піроженко Т. О., Поніманська Т. І., Сідельнікова О. Д., Шевчук А. С., Якименко Л. Ю. — К.: Видавництво, 2012.— 26 с.
2. Антонович Е. А. Декоративно-прикладне мистецтво. — Львів: Світ, 1998.
3. Бутник-Сіверський Б. С. Українське народне мистецтво. — К.: Наукова думка, 1966. — 224 с.
4. Куленко М. Я. Основи графічного дизайну: Підручник. — К.: Кондор, 2006. — 492с.
5. Кривоніс М.Л., Дроботій О.Л. Моніторинг розвитку дрібної моторики дошкільників-методичне видання- Видавництво «Ранок», 2012
6. Погосова Н.М. «Погружение в сказку», «Речь», 2006. — 76 с.
7. Постоева Л.Д., Лукина Г.А. «Интегрированные коррекционно- развивающие занятия для детей 4-6 лет». — Санкт-Петербург. — «Книголюб», 2006.
8. Програма студії образотворчого мистецтва / Збірник програм з позашкільної освіти / художньо-естетичний напрям. — Випуск 2. — Київ, «Грамота», 2009.
9. Роменець В. А. Психологія творчості: Навч. посібник. К.: Либідь, 2001. - 288 с.
10. Сакович, Н.А. Технология игры в песок. Игры на мосту [Текст] / Н.А. Сакович. — Санкт-Петербург: Речь, 2008. — 166 с.
11. Степанов М. Г., Фіцула М. М. Основи психології і педагогіки: Посібник. — К.: Академвидав, 2003. — 504 с.
12. <http://posnayko.com.ua/teacher/useful/method-domik.html>
13. <https://sites.google.com/site/logopedonlain/psihologogiceskaa-diagnostika-test>
14. <https://docs.google.com/document/d/1AQsfDVodgmrekAhf479ec8pZA>

Перспективний план занять

№ п/п	Тема	Зміст
Вересень		
1.	«Подорож до пісочної кімнати»	1.Познайомити з властивостями піску (дрібний, сипучий...) та нетрадиційною технікою малювання «пісочна анімація». 2.Ознайомити з правилами, яких необхідно дотримуватися під час малювання. 3.Показ малювання пальцями правої і лівої руки.
2.	«Як сонечко і дощик допомогли квіточці»	1.Запропонувати дітям придумати сюжет за темою та висловити свою думку. 2.Вправляти в рівномірному насипанні піску, малюванні кулачком-сонця, та пальцями - хмаринки і дощика(маленький дощик-короткі прямі лінії, великий дощ-довгі лінії). 3.Завдання на розвиток творчих здібностей: намалювати казкову квітку.
3.	За задумом	Закріпити вміння малювання правою і лівою рукою коротких і довгих прямих, малювання кулачком.
Жовтень		
4.	«Ходить гарбуз по городу»	1. Робота за змістом твору. 2. Запропонувати намалювати сюжет, використовуючи знайомі прийоми. 3. Завдання на розвиток фантазії : «Які ще рослини можна домалювати?»
5.	«Фруктові	1.Розглянути ілюстрацію з зображенням дерева

	дерева»	(виділити основні частини). 2.Закріпити знайомі прийоми малювання:навчати малювати дерево ребром великого пальця з переходом на пучку пальця та відсікання зайвого піску. 3. Завдання на розвиток творчого мислення: доповнити малюнок за бажанням (рослини, тварини..)
6.	«Нахилилась над водою червона клина»	1.Закріпи знання дітей про символи та обереги своєї Батьківщини (розгляд ілюстрацій). 2.Навчати малювати насипанням піску з кулачка прямих та хвилястих ліній та крапок. Закріпити вміння відсікання зайвого піску. 3.Завдання на розвиток фантазії: візерунок.
7.	За задумом	Сприяти розвитку творчих здібностей та вміння приймати самостійні рішення: обирати сюжет для малюнку.
Листопад		
8.	«Веселі грибочки»	1.Бесіда про гриби, розгляд ілюстрацій . 2.Малювання за допомогою трафарету, насипання піску з кулачка. 3.Завдання на розвиток емоційно-цінносної сфери : доповнити малюнок товаришу.
9.	«Кривенька качечка» (ілюстрація до укр. нар. казки)	1.Робота за змістом казки та розгляд ілюстрацій. 2. Малювання пташки правою і лівою рукою використовуючи знайомі прийоми: насипання, малювання пальцями та відсікання зайвого піску. 3. Завдання на розвиток фантазії: казкова країна, до якої відлітають птахи.
10.	«Як звірі до зими готуються»	1.Обігрування сюжету . 2. Малювання звірів (білочки, ведмедика, вовка...) правою і лівою рукою, використовуючи знайомі

		<p>прийоми: насипання, малювання пальцями та відсікання зайвого піску. Навчити зображувати сліди звірів подушечками пальців.</p> <p>3. Завдання на розвиток фантазії: намалювати фантастичних звірів.</p>
11.	Спільна робота батьків і дітей «Дружна сім'я»	Співпраця батьків з дітьми під час малювання.
Грудень		
12.	«На морському дні»	<p>1. Перегляд відеофільму « Підводний світ».</p> <p>2. Малювання мешканців підводного світу риби, медузи, краба...), пальцями (одним і кількома, ребром великого пальця), симетричне малювання обома руками, прикрасити дно ракушками.</p> <p>3. Завдання на розвиток творчих здібностей: «Дивовижні підводні мешканці».</p>
13	«Зима чарівниця»	<p>1.Бесіда про зиму.</p> <p>2.Малювання пейзажу « Зимовий ліс»: пальцями (одним і кількома, ребром великого пальця), малювання ребром долоні, кулачком та насипання з кулачка.</p> <p>3.Завдання на розвиток дрібної моторики:«Сніжинка»</p>
14	«Новорічна ялинка»	<p>1. Бесіда про Новий рік.</p> <p>2. Малювати насипанням піску з кулачка прямих та хвилястих ліній та крапочок, використання додаткових інструментів.</p> <p>3.Завдання на розвиток творчої фантазії: «Новорічні подарунки».</p>
15	За задумом	Сприяти розвитку творчих здібностей та вміння приймати самостійні рішення:обирати сюжет та

		зображувати малюнки, використовуючи знайомі прийоми .
Січень		
16	Зимові розваги	1.Бесіда про зимові розваги. 2.Малювання ребром долоні , кулачком, симетричне малювання обома руками та малювання шляхом відсічення зайвого. 3. Завдання на розвиток творчої фантазії: «Розваги казкових героїв»
17	Ілюстрація до казки: «Про хитру лисицю та сірого вовка»	1.Слухання аудіозапису казки. 2. Малювання пальцями (одним і кількома, ребром великого пальця), малювання насипанням піску з кулачка. 3.Завдання на розвиток творчих здібностей: що було б коли звірі помінялися місцями?
18	Подорож до зоопарку	1.Перегляд відеозапису про мешканців зоопарку. 2.Малювання звірів правою і лівою рукою використовуючи знайомі прийоми: насипання, малювання пальцями та відсікання зайвого піску. Навчити зображувати сліди звірів подушечками пальців. 3.Завдання на розвиток творчої фантазії.
19	За задумом	Сприяти розвитку творчих здібностей та вміння приймати самостійні рішення: обирати сюжет та зображувати малюнки, використовуючи знайомі прийоми .
Лютий		
20	Транспорт	1.Бесіда про транспорт.

		<p>2.Малювання з використанням додаткових інструментів (трафаретів, паличок), насипанням піску з кулачка.</p> <p>3.Завдання на розвиток творчої фантазії: «Фантастичний автомобіль».</p>
21	На бабусиному подвір'ї	<p>1.Розгляд ілюстрацій.</p> <p>2. Малювання птахів та тварин правою і лівою рукою, використовуючи знайомі прийоми: насипання, малювання пальцями та відсікання зайвого піску.</p> <p>3.Завдання на розвиток творчої фантазії: куди заховалися тварини і птахи?</p>
22	Ілюстрація до української народної казки: «Рукавичка»	<p>1.Робота за змістом твору .</p> <p>2.Малювання з використанням додаткових інструментів (трафаретів, паличок, іграшок), насипанням піску з кулачка.</p> <p>3.Завдання на розвиток творчої фантазії: які звірі змогли б завітати до рукавички?</p>
23	За задумом	Сприяти розвитку творчих здібностей та вміння приймати самостійні рішення: обирати сюжет та зображувати малюнки, використовуючи знайомі прийоми
Березень		
24	Привільна листівка для мами	<p>1.Бесіда про свято.</p> <p>2.Малювати насипанням піску з кулачка прямих та хвилястих ліній та крапочок.</p> <p>3. Завдання на розвиток творчої фантазії.</p>
25	Весняні квіти	<p>1.Розгляд ілюстрацій з зображенням весняних квітів.</p> <p>2. Малювання квітів правою і лівою рукою, використовуючи знайомі прийоми: насипання,</p>

		малювання пальцями та відсікання зайвого піску. 3. Завдання на розвиток дрібної моторики: «Казкова квітка.»
26	Весна прийшла	1.Бесіда про весну. 2. Малювання ребром долоні , кулачком, симетричне малювання обома руками та малювання шляхом відсічення зайвого. 3. Завдання на розвиток творчої фантазії: звідки прийшла весна?
27	За задумом	Сприяти розвитку творчих здібностей та вміння приймати самостійні рішення: обирати сюжет та зображувати малюнки, використовуючи знайомі прийоми .
Квітень		
28	Зоряне небо	1.Перегляд мультфільму про Космос. 2.Симетричне малювання обома руками, малювання ребром долоні, насипанням піску з кулачка, використання іграшок (роботи, інопланетяни) 3. Завдання на розвиток творчої фантазії: «Я у космосі».
29	Світ комах	1.Перегляд мультфільму «Дюймовочка». 2.Симетричне малювання обома руками, малювання шляхом відсічення зайвого, малювання з використанням додаткових матеріалів (різнокольорові камінці). 3.Завдання на розвиток творчої фантазії.
30	Що спочатку, а що потім	1.Пояснення про зміни, які відбуваються в навколишньому світі; живій та неживій природі. 2.Симетричне малювання обома руками, малювання шляхом відсічення зайвого трансформування з одного

		малюнку в інший. 3. Завдання на розвиток сприйняття і уяви.
31	За задумом	Сприяти розвитку творчих здібностей та вміння приймати самостійні рішення: обирати сюжет та зображувати малюнки, використовуючи знайомі прийоми .
Травень		
32	Моя країна, моє місто	1.Бесіда про рідне місто Шостка. 2.Закріплювати вміння трансформування з одного малюнку в інший. використовуючи знайомі прийоми малювання піском. 3. Завдання на розвиток творчих здібностей.
33	Спільна робота батьків і дітей	Співпраці батьків з дітьми під час малювання.
34	Фотовиставка дитячих робіт	

Педагогічна діагностика проводиться 2 рази в рік (первинна у вересні, підсумкова в травні)

Майстер - клас

«Пісочна фантазія» - арт-терапевтична технологія сенсорного розвитку дошкільників

Мета: познайомити слухачів з інноваційною арт-терапевтичною технологією «Сендплею» шляхом малювання піском; методами і прийомами її використання на заняттях з дітьми; формувати практичні уміння та навички володіння прийомами роботи з піском; підвищувати професійну компетентність; сприяти активному використанню інноваційної методики в роботі з дошкільниками.

Матеріал та обладнання:

- основні: стіл зі скляною поверхнею і підсвіткою , сухий, дрібний пісок інші сипучі матеріали;
- допоміжні матеріали: пензлі, «пісочні олівці», трафарети, ситечка фотокамера – для фіксування робіт, диски з записом музики, поезій, казок тощо.

Робочий простір: приміщення для малювання піском, з можливістю затемнити простір у денний час для контрастності зображення

План майстер-класу

I. Теоретична частина

1. Міні-лекція . Вплив арт-терапевтичної технології «Пісочна анімації» на сенсорний розвиток дошкільника

II. Практична частина

1. Ознайомлення з технологією малювання піском та на піску.
2. Ознайомлення з принципами побудови занять.
3. Ознайомлення з методами та прийомами, які використовуються в роботі з дітьми.
4. Малювання піском в пісочній студії «Пісочні фантазії».

III. Підсумок

Хід майстер-класу

I. Теоретична частина

Міні-лекція . Вплив арт-терапевтичної технології «Пісочна анімації» на сенсорний розвиток дошкільника

Я хочу зацікавити вас малюванням піском так, як захопилася ним я декілька років тому.

Малювання піском – унікальний вид мистецтва, який об'єднує в гру корисні для дітей заняття і виховні моменти. Мистецтво пісочної анімації прекрасне тим, що тут нема переможців і переможених, немає солістів – у процесі творчості дитина розкривається, пізнає себе та оточуючий світ, що допомагає стати їй більш відкритою та комунікабельною

«Пісочна анімація» – дуже цікавий вид роботи для дітей. Це не просто розвага, гра, вміння відтворювати навколишній світ. Малювання піском сприяє гармонійному розвитку дитини та формуванню таких базових якостей як особистість, самостійність та креативність.

Малювання піском сприяє розвитку дрібної моторики, і як наслідок – розвитку мовлення і розумових здібностей. Створення малюнків пальцями на піску є корисним: у дітей розвивається гнучкість та чутливість пальців, їх координація. Дитячі пальчики стають більш сильними, вмілими, спритними. Окрім цього, малювання піском сприяє розвитку пам'яті, уваги, зосередженості. На протязі двох років в садочку працює гурток «Пісочні фантазії», який з задоволенням відвідують діти з вадами мовлення. Працюючи з дітьми в гуртку дотримуюсь таких **принципів**.

- На заняттях враховуються всі сторони розвитку дитини: інтелектуальну, фізичну, емоційну і соціальну.
- Заняття проводяться в ігровій формі з урахуванням психофізіологічних особливостей дошкільного віку.
- Для попередження інтелектуальної та фізичної стомлюваності в ході занять відбувається часта зміна видів діяльності.
- Активно використовуються музично-рухові вправи.

Методи навчання: ігрові, словесні, наочні, практичні.

Кожне заняття містить теоретичну частину і практичне розв'язання завдання. Під час занять використовую музичний супровод, що є своєрідним фоном, який створює творчу атмосферу. Діти розв'язують творчі завдання як індивідуально, так і колективно. При колективному виконанні роботи значно прискорюється процес створення образу, діти вчаться правильно розподіляти завдання, що сприяє формуванню комунікативних навичок, вмінню домовлятися. На заняттях використовуються психологічні вправи, розвиваючі ігри, ігри на розвиток дрібної моторики, пальчикові ігри.

Прийоми малювання піском:

- пальцями (одним і кількома, ребром великого пальця);
- ребром долоні;
- кулачком;
- симетричне обома руками;
- шляхом відсічення зайвого;
- з використанням додаткових інструментів;
- насипанням піску з кулачка.

II Практична частина

Малювання піском в пісочній студії «Пісочні фантазії».

Міні-заняття

Тема. Осінь чарівна у гості прийшла

Мета: познайомити з мистецтвом малювання піском та на піску; основними методами та прийомами (насипання, відсікання, трансформування, малювання одним пальцем або декількома, ребром долоні , кулачком), зацікавити малюванням піском.

Гра на розвиток емоційно-комунікативної сфери «Посмішка по колу»

Хід гри :

Учасники майстер – класу стоять у колі і передають посмішку один одному

Добрий день, любі гості!

Всі довкола озирніться,

Одне одному всміхніться,

Щоб ніхто не сумував

З усіма радів і малював!

- Пригадайте себе маленькими, коли в дитинстві ви любили бігати по піску, гратися, будувати фортеці. Тому я вам пропоную поринути у світ дитинства. Перш ніж почнемо малювати розігріємо пальці рук.

Пальчикова гімнастика «Наші пальчики умілі»

Наші пальчики умілі (показують долоні)

Малювати захотіли (імітація малювання в повітрі)

Гратися раденькі (рухи пальцями)

Пальчики спритненькі

В кулачок ховаються (зжати руки в кулак)

З бігу позмагаються (пальцями по столу переміщують)

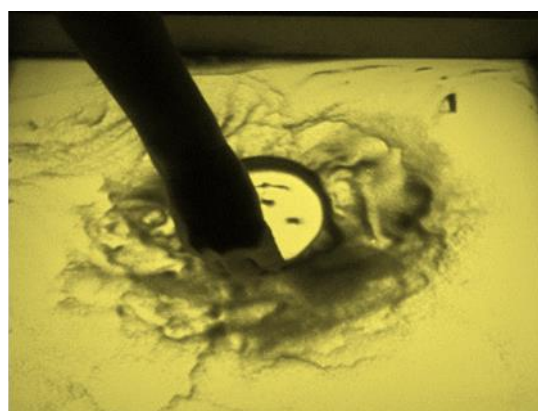
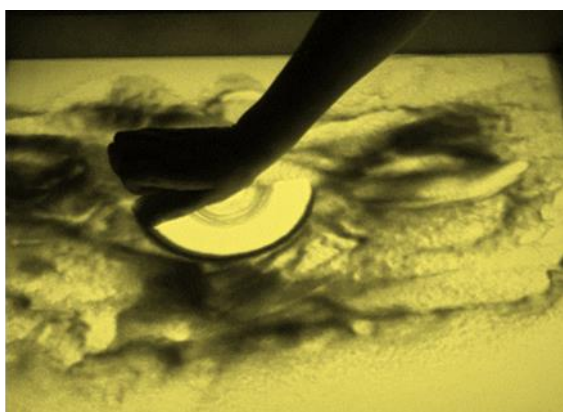
Пісочок привітали (доторкнулися до піску)

Ним помалювали.

Показ методів та прийомів малювання піском

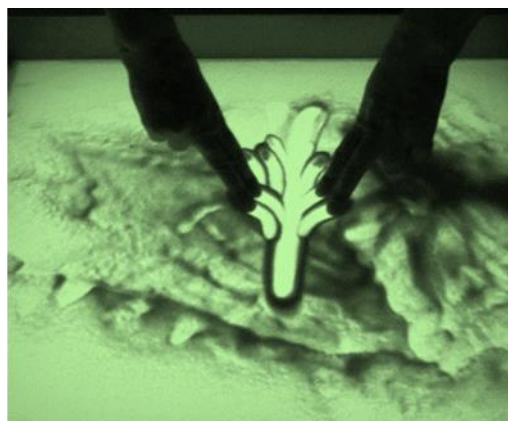
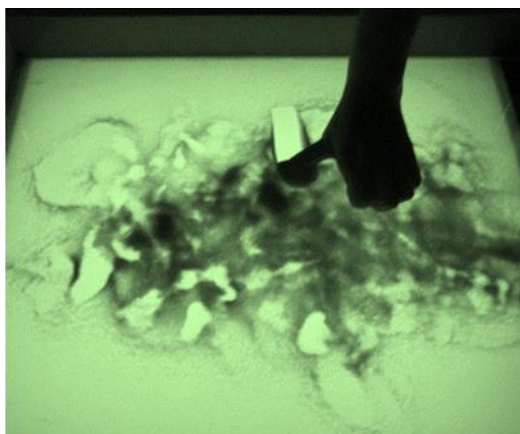
- Занурте руки в пісок, відчуйте його на дотик, пограйтеся з ним. Що ви відчуваєте? Який він?

Уявіть себе маленькими дівчаткам і намалюйте себе, а для цього намалюємо своє обличчя. Насипте пісок на поверхню стола тоненьким шаром. Покладіть великий палець на поверхню і поверніть по колу. Потім ребром долоні відсікаємо зайвий пісок. Утворилося коло. Подушечками пальців намалюйте очі, ніс, ротик, домалюйте свою зачіску. Так на пісочному столі з'явилися портрети дівчаток...

- Наші дівчатка мріють потрапити до осіннього лісу. Як гарно в лісі, дерева в осінньому вбранні, пташки відлітають у вирій, пахне грибами, чути як вітерець стрибає з гілки на гілку, ніжні промінчики сонця пробиваються скрізь важкі, дощові хмари. Виникає питання, як же це намалювати? Дуже просто. Для цього нам необхідний пісочний стіл, руки і фантазія.

Малюємо «Осінь в лісі», використовуючи прийоми малювання обома руками та різними частинами долоні, одним і декількома пальцями.

- Нижню частину столу притрусіть піском. Підсипте пісок, де ви бажаєте розмістити дерева, кущі, гриби, або і сонце. Потім промальовуємо кожен предмет. Так і з'являється картина на піску.

III Підсумок

Огляд малюнків та фіксування на фото.

Гра « Уявний мікрофон»

Я думаю, що я вас зацікавила...

- Сподобалося малювати піском? Чому?

- Як ви вважаєте, доцільно використовувати пісочну анімацію в роботі з дітьми? Для чого? У якому віці?
- Ваші побажання.

Тести

Діагностика розвитку творчих здібностей, дрібної моторики та емоційно-ціннісного стану дітей***Емоційно- ціннісний стан***

1) **Високий рівень:** у дошкільників сформована система почуттів, які пов'язані з міжособистісною злагодою;

- дитина розуміє власні емоційні стани, причини і наслідки, пов'язані з негативним проявом емоцій;

- дошкільник розуміє і виявляє стійкі моральні стосунках із людьми, зокрема ровесниками;

2) стійкість прояву дитиною міжособистісної злагоди у стосунках із людьми, зокрема ровесниками мотиви, потреби;

- дитина наділяє особистісним сенсом ставлення до однолітка як до суб'єкта міжособистісної взаємодії.

Достатній рівень: у дитини майже сформована система почуттів, які пов'язані з міжособистісною злагодою;

- дошкільник розуміє власні емоційні стани, виявляє моральні мотиви;

- у дитини частково сформовані потреби у міжособистісній згоді.

Середній рівень: у дитини система почуттів, пов'язаних із міжособистісною злагодою, проявляється лише у спеціально створених ситуаціях;

- дошкільник частково розуміє власні емоційні стани;

- дитина ознайомена з моральними мотивами, але потреба у міжособистісній згоді сформована частково.

Низький рівень: у дитини не сформована система почуттів, які пов'язані з міжособистісною злагодою;

- дошкільник не розуміє власних емоційних станів;

- у дитини не сформовані моральні мотиви, потреби у міжособистісній згоді

Моніторинг визначення рівня розвитку дрібної моторики

1. «Привітання»

Інструкція. Дорослий пропонує дитині заплющити очі й торкнутися вказівним пальцем правої руки (педагог заздалегідь сам демонструє дошкільнику виконання завдання):

- кінчика носа;
- мочки лівого вуха.

Після цього ті ж дії дитина виконує лівою рукою.

Оцінка:

3 бали - дитина чітко виконує завдання;

2 бали - дитина виконує завдання з невеликими помилками;

1 бал - дошкільник виконує завдання зі значними помилками;

0 балів - не виконує взагалі.

2. «Гудзики»

Інструкція. Педагог ставить на стіл коробку розміром 10 x 10 см, а на відстані 5 см від коробки розкладає перед дитиною в довільному порядку 20 гудзиків, діаметром 2 см. За сигналом педагога дошкільник має швидко покласти всі гудзики до коробки спочатку тільки лівою рукою, а потім - правою.

Оцінка:

3 бали - дитина чітко виконує завдання (ведучою" рукою - за 15 с, для другої руки - 20 с);

2 бали - дитина зазнає невеликих труднощів під час виконання (ведучою рукою - до 20 с, для другої руки - до 25 с);

1 бал - дошкільник виконує завдання зі значними зусиллями (ведучою рукою - до 25 с, другої руки - до 30 с);

0 балів - не виконує взагалі.

3.«Повітряні кола»

Інструкція. Дитина за сигналом педагога протягом 10 с вказівними пальцями витягнутих горизонтально рук описує в повітрі однакові кола довільного діаметру (руки повинні рухатися в протилежних напрямках).

Оцінка:

3 бали - дитина чітко виконує завдання;

2 бали - дитина зазнає невеликих труднощів під час виконання;

1 бал - дошкільник виконує завдання зі значними зусиллями;

0 балів - не виконує взагалі або обидві руки рухаються в одному напрямі.

Ведуча рука у праворуких дітей - права, у ліворуких - ліва.

4.«Кільця»

Інструкція

Педагог пропонує дитині:

скласти в «кільце» по черзі великий палець із кожним пальцем на правій руці, потім так само виконати вправу лівою рукою;

показати «козу» (вказівний палець і мізинець витягнуті вперед, інші стиснуті) по черзі кожною рукою, потім обома руками разом;

показати вуха «зайчика» (вказівний і середній палець витягнуті вгору, інші стиснуті в кулак) по черзі кожною рукою, потім обома руками разом.

Оцінка:

3 бали — дитина чітко виконує завдання;

2 бали — дитина зазнає невеликих труднощів під час виконання;

1 бал — дошкільник виконує завдання зі значними зусиллями;

0 балів — не виконує взагалі.

5.«Гра на піаніно»

Інструкція. Педагог пропонує дитині:

по черзі з'єднувати однойменні пальці обох рук (пальчики «вітаються»);

імітувати гру на піаніно;

змінювати положення рук: «кулак — долоня», «кулак — ребро долоні».

Оцінка:

3 бали — дитина чітко виконує завдання;

2 бали — дитина зазнає невеликих труднощів під час виконання;

1 бал — дошкільник виконує завдання зі значними зусиллями;

0 балів — не виконує взагалі.

6. «Копіювання»

Інструкція. Педагог кладе перед дитиною аркуш паперу, на якому намальовані колота квадрат, і пропонує дошкільнику перемалювати фігури.

Оцінка:

3 бали — дитина чітко виконує завдання;

2 бали — дитина виконує завдання з незначними помилками;

1 бал — дошкільник виконує завдання зі значними помилками;

0 балів — не виконує взагалі.

Високий рівень: 15-18 балів

Достатній: 10-14 балів

Низький: 5-9 балів

Критичний: 1-4 балів

Діагностика рівня розвитку творчих здібностей дошкільнят

Методика "Домальовуй фігуру"(О.М.Дяченко)

Мета: Виявлення рівня розвитку творчих здібностей, вивчення оригінальності рішення завдань на уяву.

Матеріал : Набір з десяти карток з намальованими на них фігурами(контурне зображення частин предметів, наприклад, ствол з однією гілкою, кружок- голова з двома вухами і так далі), прості геометричні фігури (трикутник, круг, квадрат і так далі), кольорові олівці, папір.

Порядок дослідження :

Дитині необхідно домальовувати кожен з фігур так, щоб вийшла красива картина.

Обробка і аналіз результатів

Кількісна оцінка міри оригінальності здійснюється підрахунком кількості зображень, які не повторювалися у дитини і не повторювалися ні у кого з дітей групи. Однаковими вважаються ті малюнки в яких різні еталонні фігури перетворювалися на один і той же елемент малюнка. Підрахований коефіцієнт оригінальності співвідносять з одним з шести типів рішення задачі на уяву.

Нульовий тип. Характеризується тим, що дитина ще не сприймає завдання на утворення образу уяви з використанням заданого елемента. Вона не домальовує його, а малює поруч щось своє (вільне фантазування).

1 тип - дитина домальовувала фігуру на картці так, що виходить зображення окремого об'єкту, але зображення контурне, схемне, позбавлене деталей;

2 тип - так само зображується окремий об'єкт, але з різноманітними деталями;

3 тип - зображуючи окремий об'єкт, дитина вже включає його в який-небудь уявний сюжет (наприклад: не просто дівчинка, а дівчинка, що робить зарядку);

4 тип - дитина зображує декілька об'єктів по уявному сюжету (наприклад: дівчинка гуляє з собакою);

5 тип – запропонована фігура використовується якісно по-новому.

Якщо в 1- 4 типах вона виступає, як основна частина картинки, яку малювала дитина (круг-голова), то тепер фігура включається, як один з другорядних елементів для створення образу уяви (трикутник вже не дах, а грифель олівця, яким хлопчик малює картину).

Виконання завдання розподіляється по рівнях виразності творчих проявів в малюнках дітей :

Низький рівень - дитина виконує завдання по 1 і 2 типу розв'язання завдань на уяву;

Середній рівень - дитина виконує завдання по 3 і 4 типу розв'язання завдань на уяву;

Високий рівень - дитина виконує завдання по 5 типу розв'язання завдань на уяву.

Діагностика розвитку творчого мислення, уяви, сприйняття

Що це може бути? (зорово)	Дітям запропонувати картини, на яких зображені різноманітні фігури, Наприклад: подвійний круг, зірка, буква «А»). Вони повинні придумати назви до картинок і пояснити їх.
Як можна	Дітям запропонувати назвати якомога більше

<p>використати цей предмет?</p>	<p>способів використання того чи іншого предмета. Наприклад: різнокольорових камінців, намистинок, серветок, клубочків ниток та ін.</p>
<p>Малювання "Чого на світі не буває"</p>	<p>Дітям пропонують намалювати те, чого не буває. Наприклад: зайчик стрибає на хмаринці, зірки ходять по землі, жабка літає, рибка співає.</p>
<p>"Що недомальоване"</p>	<p>На картинках дошкільнята визначають, що художник забув намалювати, (оцінка цілісного сприйняття).</p>

Ігри та вправи для розвитку дрібної моторики (пальчикові ігри)

Гра «Равлик»

Равлик у будиночку сидить, висунувши ріжки, мовчить. (Одна з рук – «квіточка». Вона стоїть на столі, спираючись на лікоть. Пальці напівзігнуті, розчепірені. Долонька – чашечка квітки. Друга рука – «равлик». Великий, середній і безіменний пальці стикаються кінчиками. Вказівний і мізинець витягнуті вперед (роги равлика)).

Ось равлик повзе («Равлик» розгойдується з боку у бік).

Потихеньку вперед. (Повзе вперед по столу).

На квіточку заповзе, («Равлик» заповзає на «квіточку»).

Пелюсточки погризе. («Равлик» по черзі обхоплює пальці «пелюсточки» другої руки «квіточки»).

Ріжки в голову втягнув, (Рука «равлик» згортається в кулак «втягує ріжки»).

У будиночок сховався, заснув. (Друга рука «квіточка» закривається, ховаючи «равлика» в «бутоні»).

Гра «Вітер»

Вітер дме, задуває,

Пальму в сторони хитає. (Руки стоять на столі, спираючись на лікті. Кисті рук притиснуті одна до одної, пальці розчепірені (крона пальми). Хитаємо руками у різні боки, намагаючись не піднімати лікті від столу).

Вітер дме, задуває,

Пальму в сторони хитає.

А під пальмою краб сидить

І клешнями ворушить.

А під пальмою краб сидить

І клешнями ворушить. (Долоні лежать на столі, притиснуті одна до одної боковими частинами. Пальці рук зігнуті, розчепірені (клешні). Ворушіть ними.)

Чайка над водою літає (Долоні з'єднані великими пальцями, інші пальці стиснуті, розведені в сторони (крила); «махаємо» ними в повітрі).

І за рибками пірнає. (Долоні зімкнуті і трохи округлені; виконуємо хвилеподібні рухи).

Чайка над водою літає

І за рибками пірнає.

А під пальмою краб сидить

І клешнями ворухить.

А під пальмою краб сидить

І клешнями ворухить.

Під водою на глибині

Крокодил лежить на дні.

Під водою на глибині (Долоні притиснуті одна до одної внутрішніми сторонами; пальці зігнуті (зуби). Лежачи на тильній стороні однієї з рук, «відкриваємо та закриваємо рот» крокодила).

Крокодил лежить на дні. (Перевернувши руки на інший бік, повторюємо рухи.)

А під пальмою краб сидить

І клешнями ворухить.

А під пальмою краб сидить

І клешнями ворухить.

П'ять маленьких рибок

Грали в річці, (Долоні зімкнуті, трохи заокруглені. Виконуємо хвилеподібні рухи в повітрі).

Лежала велика

Колода на піску, (Руки притиснуті одна до одної; перевертаємо їх з боку на бік).

І рибка сказала:

«Пірнати тут легко!» (Долоні зімкнуті, трохи заокруглені. Виконуємо ними «пірнаючі» рухи).

Друга сказала:

«Адже тут глибоко. (Качаємо зімкнутими долонями (негативний жест).

А третя сказала:

«Мені хочеться спати!» (Долоні зімкнуті, трохи заокруглені, тильною стороною кладемо їх на стіл або коліна (рибка спить).

Четверта стала

Трохи замерзати.

Швидко ворухімо долонями .(Імітуємо тремтіння).

А п'ята крикнула:

«Тут крокодил! (Зап'ястя з'єднані; долоні розкриваються і з'єднуються (рот).

Пливіть швидше,

Щоб не проковтнув!» (Швидкі хвилеподібні руху зімкнутими долонями (рибки спливають).

Гра «Зайці»

Руки лежать на столі або колінах, пальці розслаблені. Відповідно до тексту піднімаємо по черзі кілька однойменних пальців, починаючи з великих.

Десять сірих зайців

Дрімали під кущем,

І двоє раптом сказали:

«Он мисливець з рушницею»

Двоє закричали:

«Давайте втечемо!»,

Двоє прошепотіли

«Давайте помовчимо!»,

Двоє запропонували:

«Ми сховаємося в кущах!»

А двоє раптом запитали:

«Він може зробити «Бах»?»

«Бах»– вистрілив мисливець, (плескаєте в долоні).

Натиснувши рушниці курок, (тікаймо пальчиками по столу або коліну).

І десять сірих зайців

Втекли.

Гра «П'ять каченят»

П'ять каченят пливуть вперед,

На березі їх мама чекає, (Одна з рук – «мама качка» – стоїть на столі, спираючись на лікоть. Пальці складені щіпкою. Друга рука – каченята. Виконуємо хвилеподібні рухи у напрямку до «качки». Кількість розігнутих пальців відповідає кількості каченят)

Але тільки четверо каченят

Повернулися до матусі тому. (поступово пальці загинаються)

Четверо каченят пливуть ...

Троє каченят пливуть ...

Двоє каченят пливуть ...

Ось один пливе вперед,

На березі його мама чекає, (На слова «На березі їх (його) мама чекає» «киваємо» кистю руки («мамою-качкою»).

І відразу п'ятеро каченят

Повернулися до матусі тому.

Гра «Годинник»

Сідаємо на килимок або подушку ногами «під себе». Перебираємо пальчиками («біжимо») від колінок до голови.

Миша полізла в перший раз

Подивитися, котра година.

Раптом годинник сказали: «Бом!»), (Плескаємо у долоні один раз).

Миша скотилася шкереберть. (Руки «скочуються» на підлогу).

Миша полізла другий раз

Подивитися, котра година.

Раптом годинник сказали: «Бом, бом!»)(Плескаємо два рази).

Миша скотилася шкереберть.

Миша полізла в третій раз

Подивитися, котра година.

Раптом годинник сказали: «Бом, бом, бом!»)(Плескаємо три рази).

І миша знову скотилася шкереберть.

Гра « А в жирафів та слонів...»

В жирафів плями, плями, плями, плямочки скрізь.

В жирафів плями, плями, плями, плямочки скрізь. (Плескає по всьому тілу долонями).

На лобі, вухах, на шиї, на ліктях,

На носі, на жовті, на колінах, на шкарпетках. (Обома вказівними пальцями доторкаємося до відповідних частин тіла.)

В слонів є складки, складки, складки, складочки скрізь.

В слонів є складки, складки, складки, складочки скрізь. (Щипаємо себе, як би збираючи складки).

На лобі, вухах, на шиї, на ліктях,

На носі, на жовті, на колінах, на шкарпетках. (Обома вказівними пальцями доторкається до відповідних частин тіла).

Гра «Кошенята»

Долоні складаємо, пальці притискаємо один до одного. Лікті спираємо об стіл.

В кішочки нашої є десять кошенят, (Похитує руками, не роз'єднуючи їх).

Зараз всі кошенята по парах стоять:

Два товстих, два спритних,

Два довгих, два хитрих,

Два самих маленьких

І найкрасивіших. (Постукуємо відповідними пальцями один по одному (від великого до мізинця).

Прийоми малювання піском

Насипання

Відсікання

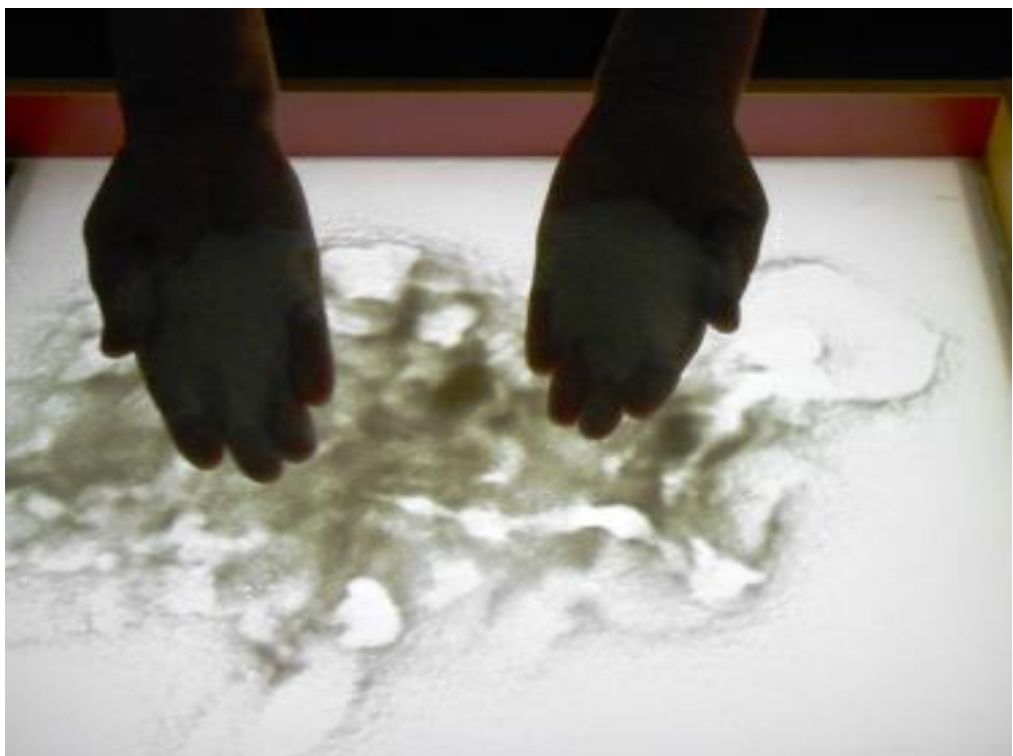

Кругові лінії

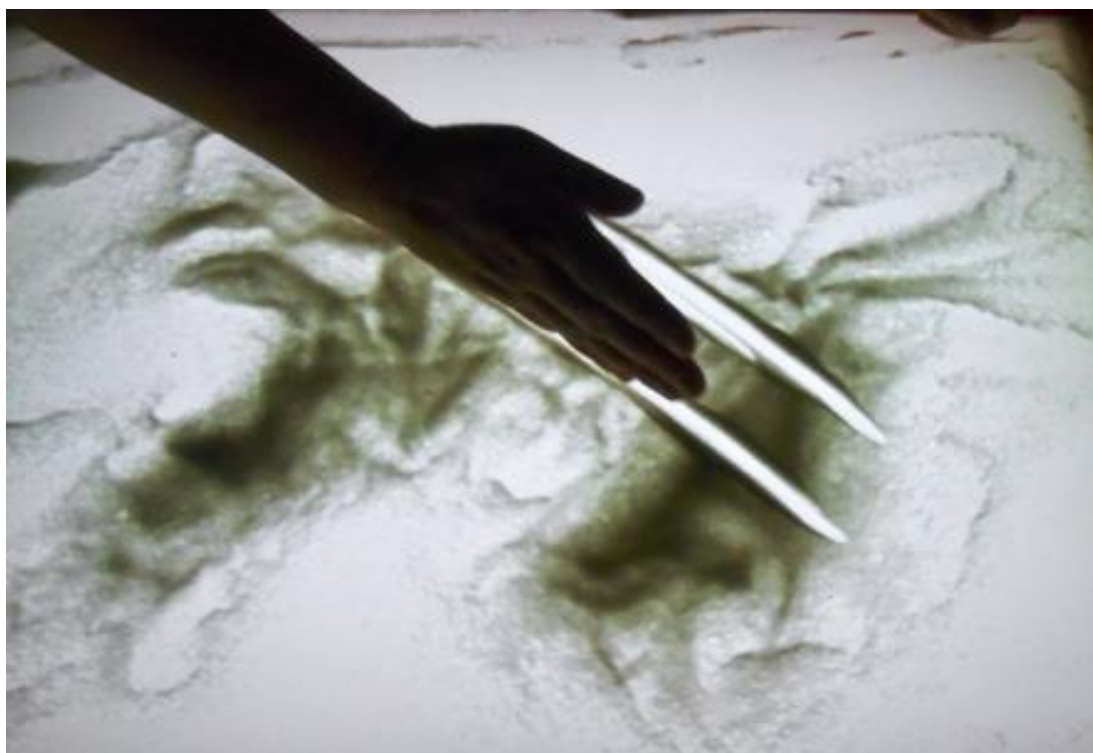
Насипання

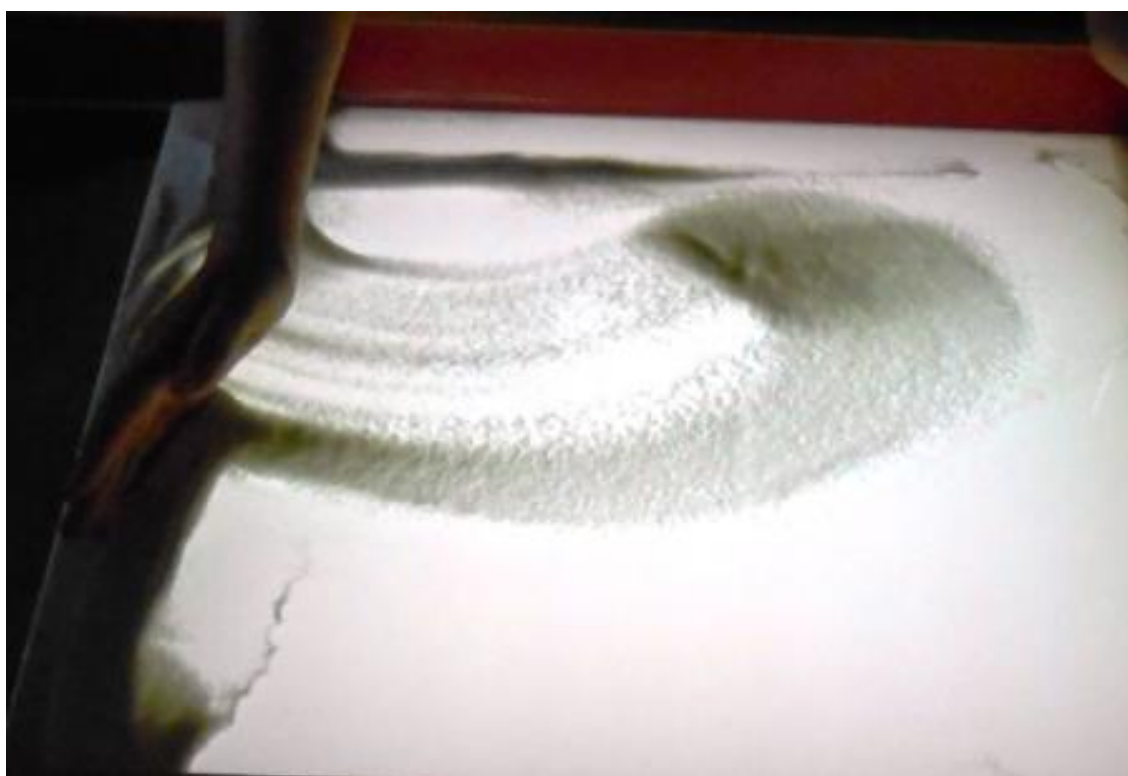
Насипання з кулачка

Малювання ребром долоні

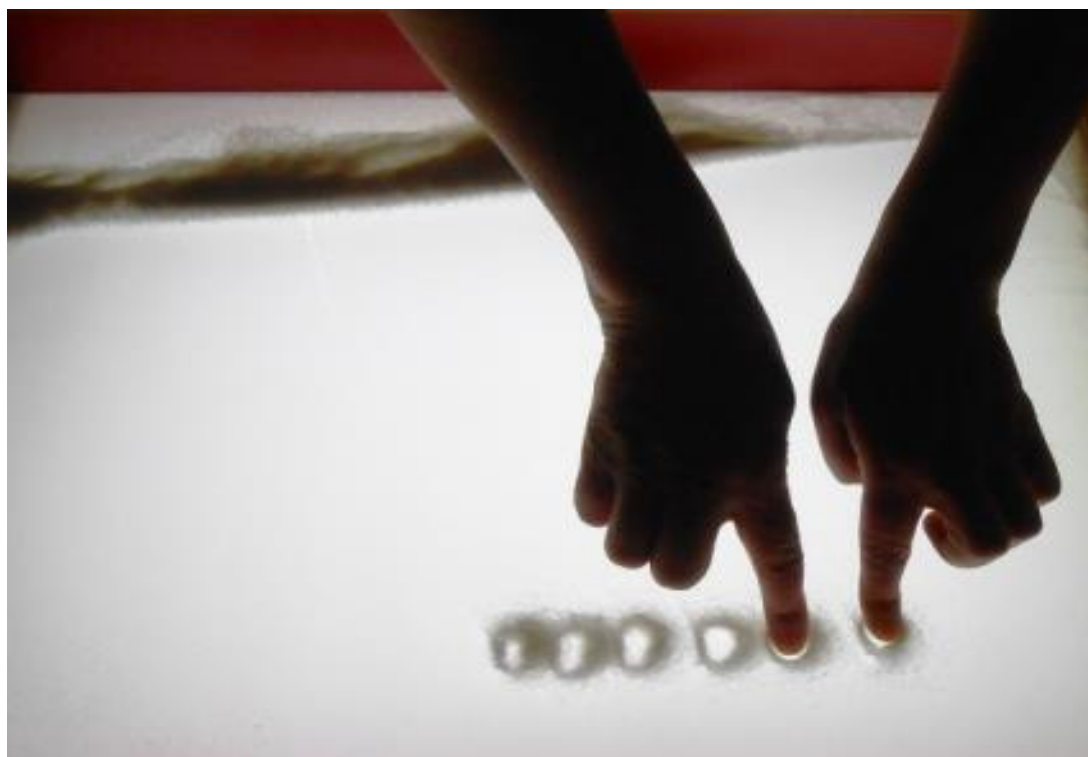
Нагортання

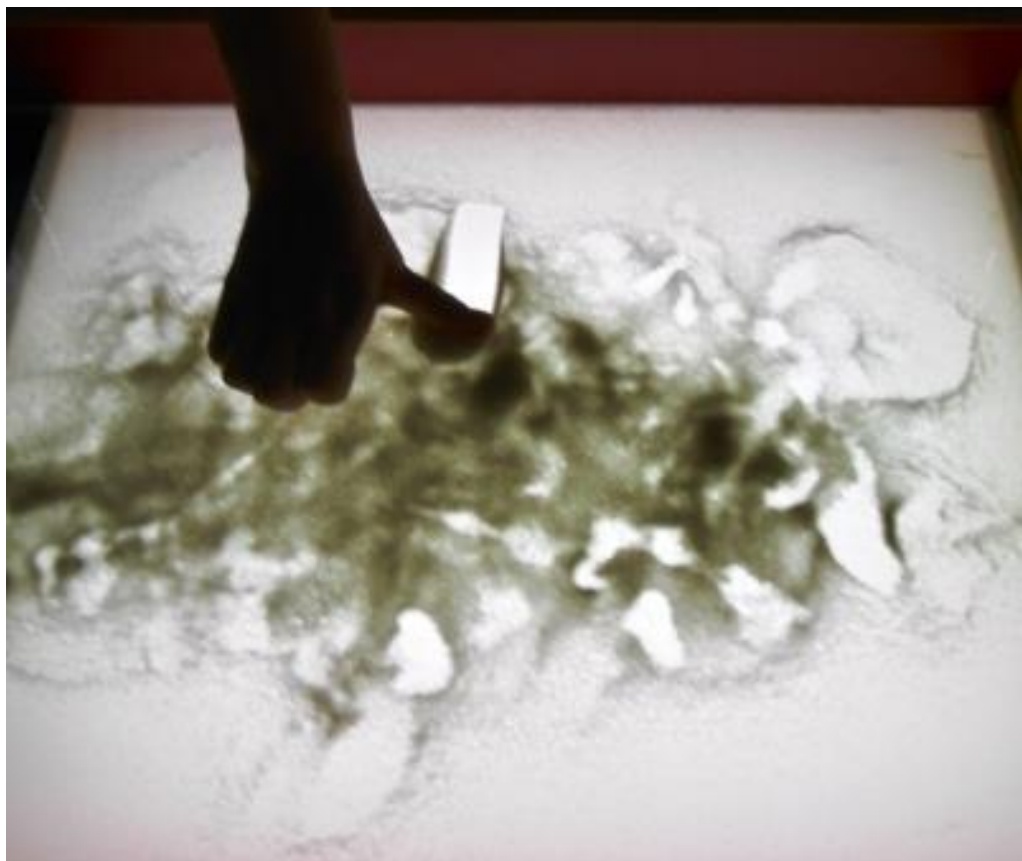
Насипання низько над столом

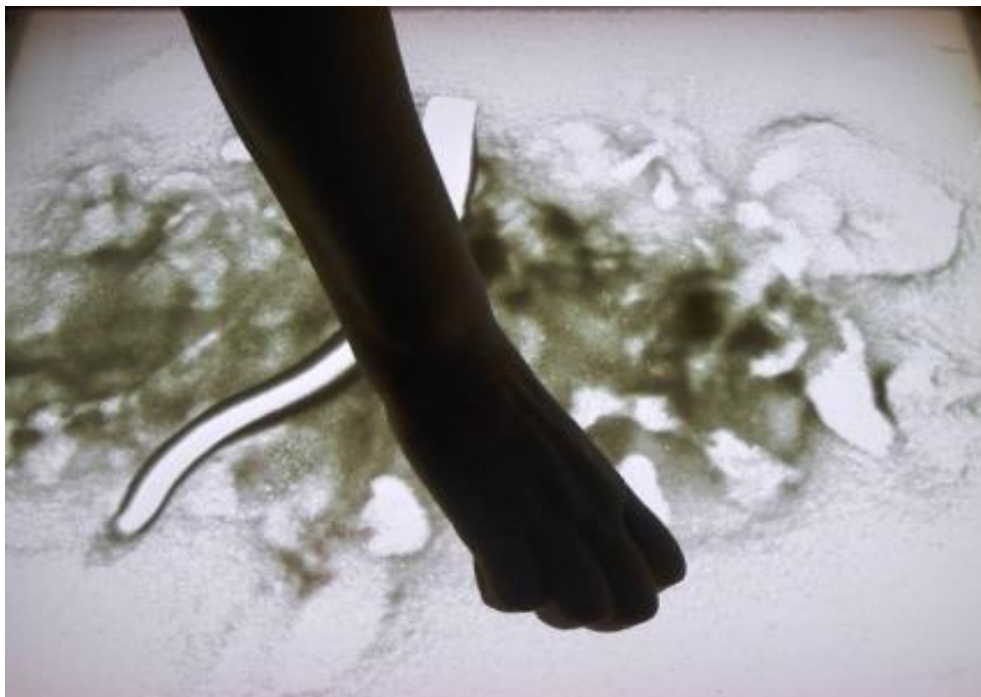

Малювання пальцями

Перехід з ребра пальця на пучку

**Симетричне малювання правою і лівою руками
3 пальцями**

2 пальцами

1 пальцем

Малювання ребром великого пальця

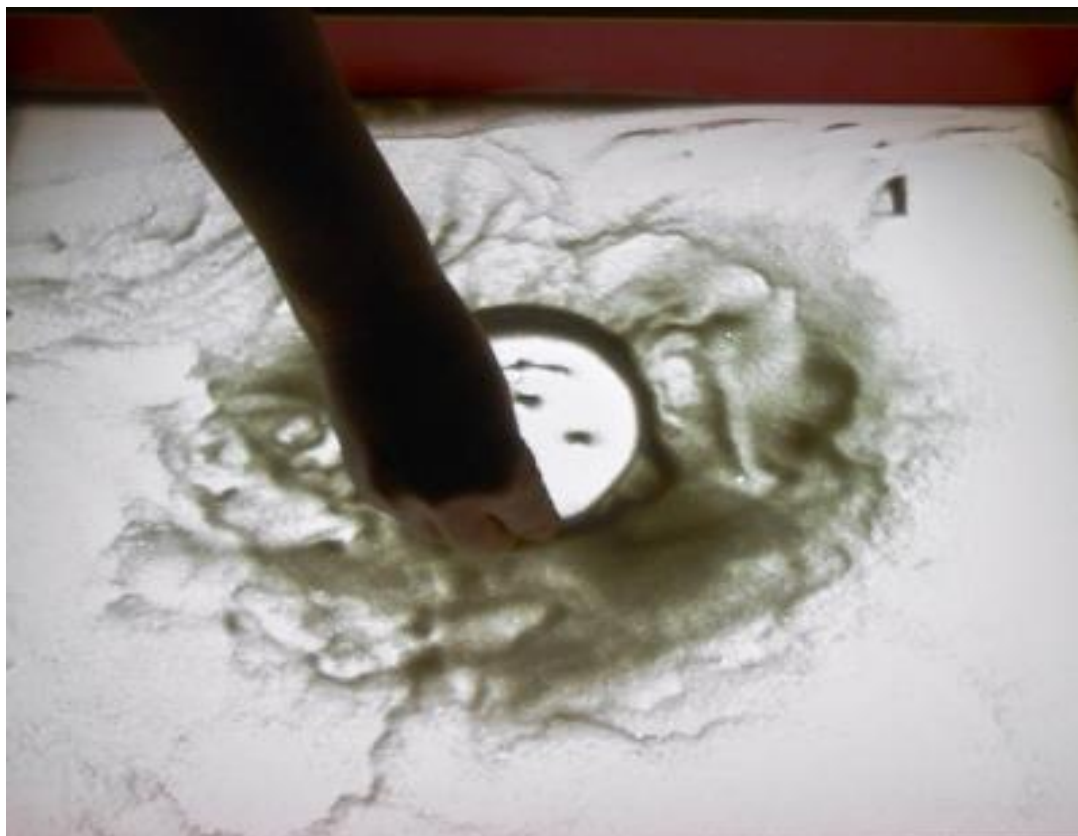

Малювання нижньою частиною долоні

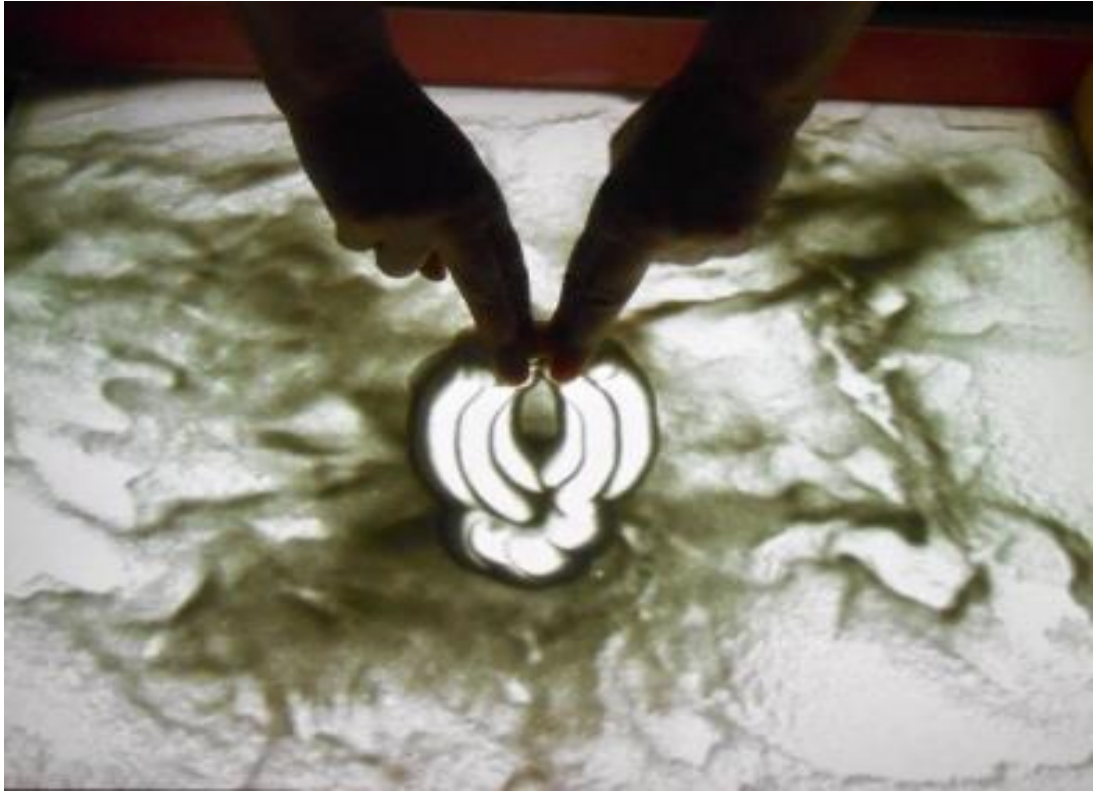

Малювання пучками пальців

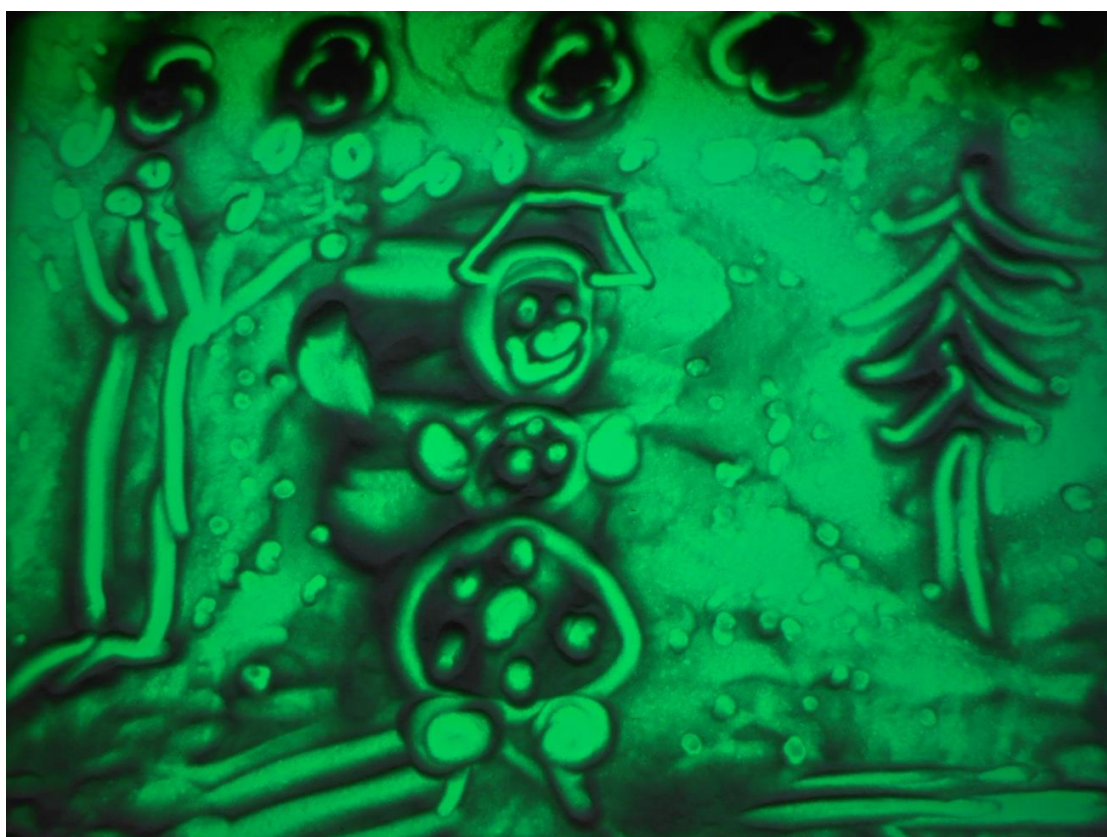
Діагностика результатів розвитку творчих здібностей, дрібної моторики та емоційно-ціннісного стану дітей

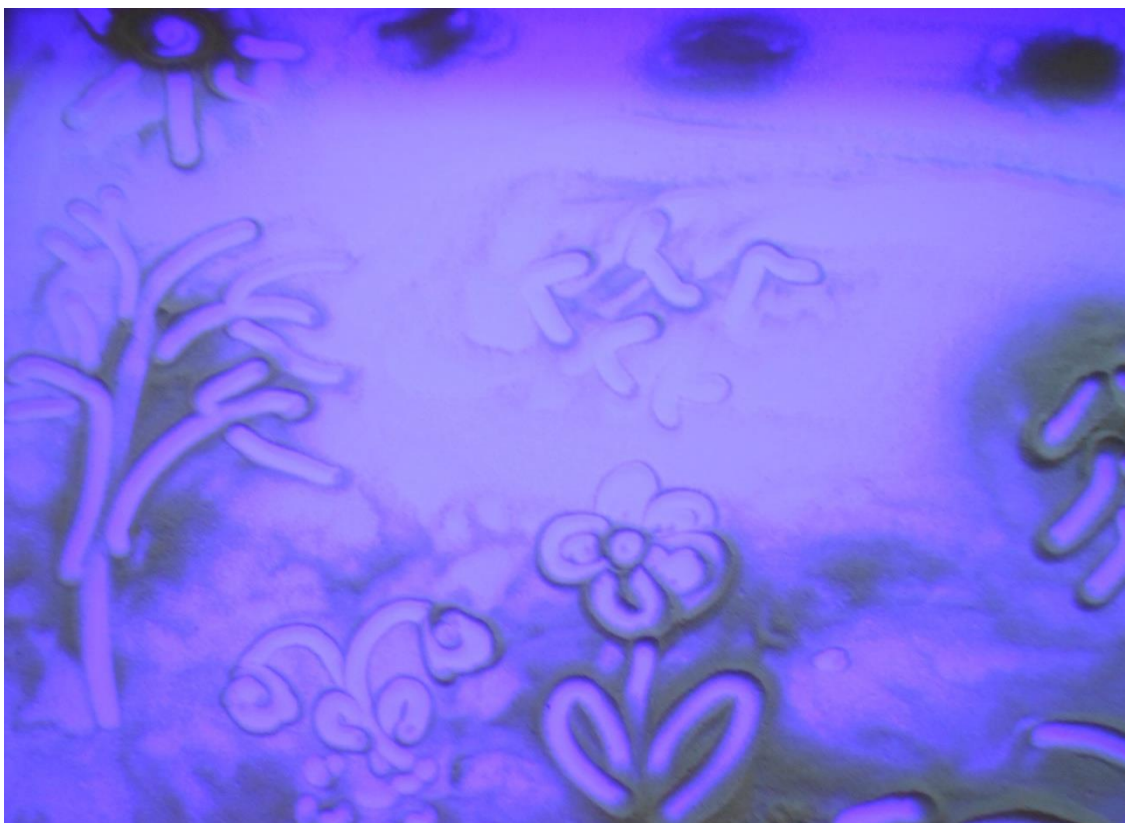
	Прізвище, ім'я дитини	розвиток творчих здібностей		розвиток дрібної моторики		емоційно- ціннісний стан	
		поча- то к року	кінець року	поча- то к року	кінець року	поча- то к року	кінець року
1.	Волкова Настя	в	в	д	в	с	в
2.	Горова Діана	с	в	н	д	с	д
3.	Дейкало Діма	н	с	к	д	н	с
4.	Дмитрієв Данил	с	с	д	в	с	д
5.	Довгуля Ваня	н	н	к	н	н	с
6.	Дьомін Єгор	н	с	н	д	с	д
7.	Жинжер Єлісей	с	с	д	д	с	д
8.	Лукашов Нікіта	с	с	д	д	с	д
9.	Роботько Рома	н	с	н	д	с	д
10.	Сергієнко Давид	с	в	д	в	д	в
11.	Скрипка Нікіта	н	с	к	н	н	с
12.	Удалая Аня	с	с	н	д	с	д
13.	Бабатін Назар	н	с	д	в	с	д
14.	Ходькова Даша	н	с	н	д	с	д
15.	Щолокова Аріна	с	в	д	в	д	в
16.	Яхно Діана	с	в	д	в	с	д
		в-1 с-8 н-7	в-5 с-10 н-1	в-0 д-8 н-5 к-3	в-6 д-8 н-2 к-0	в-0 д-2 с-11 н-3	в-3 д-10 с-3 н-0
Умовні позначення		в-високий с-середній н-низький		в-високий д-достатній н-низький к-критичний		в-високий д-достатній с-середній н-низький	

Малюнки гуртківців

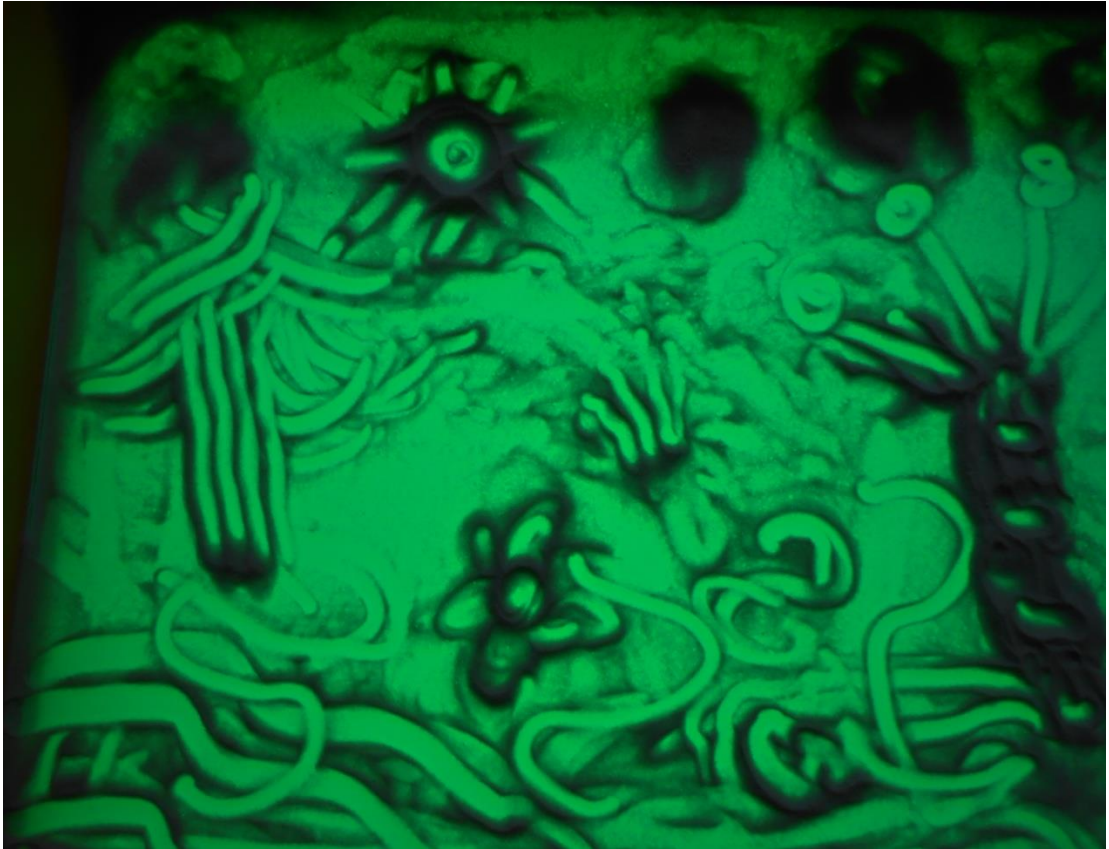
Снігова баба

Весна прийшла

Весняні струмочки

Подорож тварин

Гілочка калини

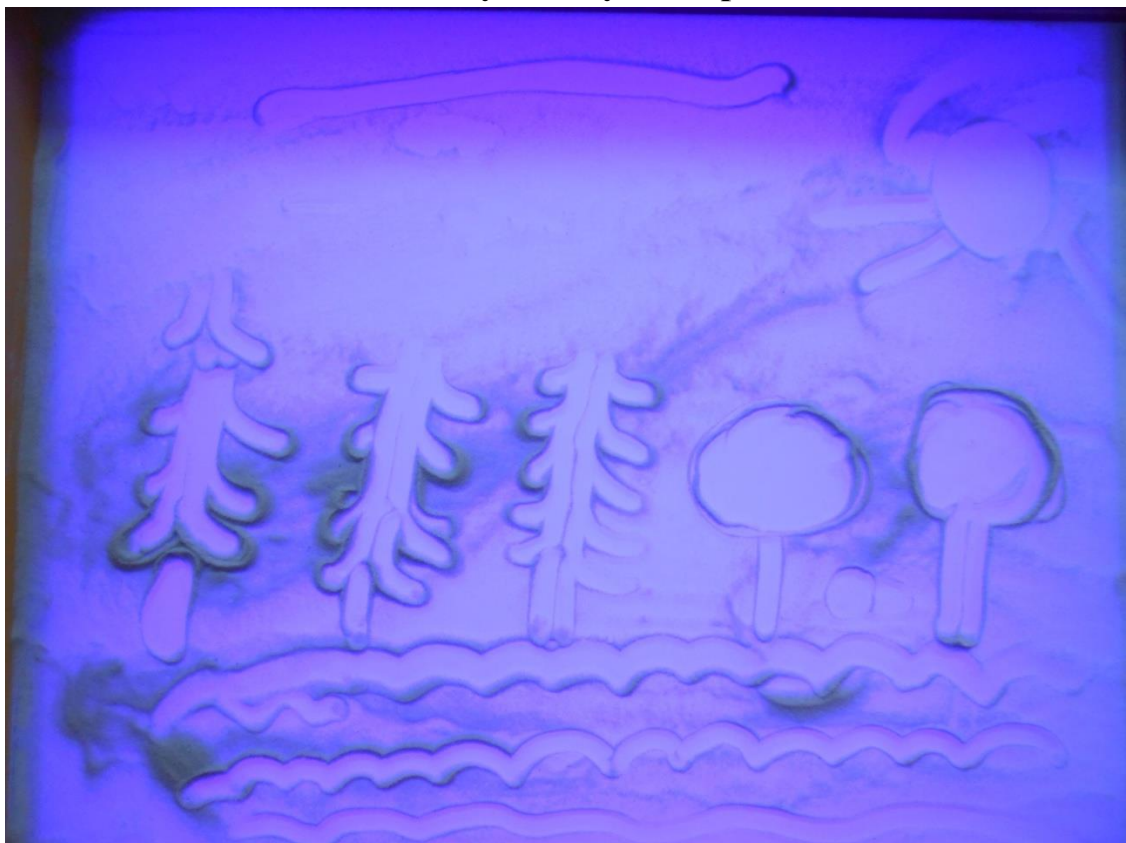
Трактор в полі

На березі річки

На бабусиному подвір'ї

На узліссі

Я почну, а ти продовж

За задумом

Веселе сонечко

Подорож Колобка